

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

**«Тестування як інноваційний метод
вимірювання предметних та інших видів
компетентностей учнів»**

(програма дистанційного курсу
для педагогічних працівників)

Черкаси
2011

Автори-укладачі:

Лісова Н.І. – проректор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, кандидат педагогічних наук;

Бондаренко О.А. – завідувач лабораторії-центру зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти.

Програму рекомендовано для підготовки вчителів з питань упровадження тестових технологій у педагогічну діяльність та розробки якісних тестів

Рекомендовано до друку вченою радою інституту
Протокол № 3 від 31 вересня 2011 року

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Тематичний план дистанційного курсу «Тестування як інноваційний метод вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів»	6
Зміст програми спецкурсу.....	7
Лекції.....	21
Джерела до I модуля.....	44
Джерела до II модуля	70
Додакти (окремим файлом)	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму дистанційного курсу «Тестування як інноваційний метод вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів» розроблено відповідно до Указу Президента України від 30.09.2010 №926 “Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні” та методичні рекомендації **«Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій»** Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 24 червня 2011 року №1/9-493.

Мета дистанційного курсу: якісна підготовка вчителів до використання тестових технологій, освітніх вимірювань та створення системи моніторингу з метою підвищення якості освітніх послуг.

Дистанційний курс **«Тестування як інноваційний метод вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів»** спрямований на виконання таких завдань:

- удосконалення теоретичної та практичної компетентностей учителів щодо використання тестових технологій, освітніх вимірювань у педагогічній діяльності та створення системи моніторингу з метою підвищення якості освітніх послуг;
- формування навичок конструювання корегувальних програм за результатами освітніх вимірювань, моніторингових досліджень;
- підвищення рівня компетентності педагогів щодо використання сучасних комп'ютерних технологій та програмових засобів у застосуванні тестових технологій;
- удосконалення вмінь самоосвітньої діяльності, що забезпечить розвиток професійної компетентності у сфері освітніх вимірювань та моніторингу якості освіти;
- формування готовності вчителів до упровадження інноваційних технологій.

Принципи побудови програми спецкурсу: науковість, доступність, системність, урахування регіонального досвіду (вивчення практичної роботи щодо проведення освітніх вимірювань та моніторингових досліджень у навчальних закладах області) та рівня компетентності і потреб слухачів курсів підвищення кваліфікації; практична орієнтованість (участь у моніторингових дослідженнях, аналіз результатів моніторингових досліджень); культуровідповідність.

Програму дистанційного курсу рекомендовано для вчителів з метою вдосконалення теоретичних знань та практичних умінь із питань використання тестових технологій, освітніх вимірювань та участі у моніторингових

дослідженнях. Навчання за програмою розраховано на 6 годин за такими навчальними модулями: «Застосування тестових технологій вчителем – інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів», «Вимоги до створення якісних тестів», «Самостійна робота», « Підсумкова робота» (теми зазначено у тематичному плані).

Реалізація завдань курсу здійснюватиметься через дистанційну форму навчання шляхом розгляду навчального матеріалу у вигляді тематичних блоків та практичних завдань, розташованих на сайті Черкаського ОПОПП, проведення Інтернет-консультацій та практичного розв'язування тестових завдань; ознайомлення з різними системами моніторингових досліджень у межах навчального закладу та коригувальними програмами за їхніми результатами; самостійного вивчення слухачами навчального матеріалу, рекомендованого викладачами дистанційного курсу.

Завдання для самостійної роботи орієнтовані на опрацювання рекомендованої літератури та систематизованого теоретичного матеріалу до кожного модуля програми.

Програма дистанційного курсу містить підсумкову роботу (тест) для самоконтролю, список індивідуальних творчих завдань, глосарій та список рекомендованої літератури.

Обов'язковою умовою спецкурсу є проведення вхідного та вихідного діагностування за допомогою діагностичної карти ефективності викладання спецкурсу.

Програма дистанційного курсу «Тестування як інноваційний метод вимірювання компетентностей учнів»

№	Зміст	Розподіл годин		
		Теоретичні	Практичні	Всього
1.	Вступ до курсу . Застосування тестових технологій учителем - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів	1		1
2.	Вимоги до створення якісних тестів	2	2	4
3.	Самостійна робота			
4.	Підсумкова робота. Аналіз вхідного та вихідного діагностування.		1	1
	Всього:	3	3	6

Тематичний план дистанційного курсу

1.	Вхідне діагностування
	Вступ до дистанційного курсу. Застосування тестових технологій учителями - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів
	1.1. Сутність понять «якість освіти», «тестові технології» в контексті інновацій 1.2. Особливості застосування тестових технологій та освітніх вимірювань учителями
2.	Вимоги до створення якісних тестів
	2.1. Створення якісного тесту 2.2. Тестування з використанням ІКТ
3.	Самостійна робота
	3.1. Опрацювання рекомендованої літератури
	3.2. Створення тестових завдань різних форматів на різні когнітивні рівні 3.3. Створення коригувальних програм за результатами внутрішнього оцінювання
4.	Підсумкова робота
	5.1 Контрольне тестування 5.2. Вихідне діагностування

Розподіл навчальних годин спецкурсу

№	Зміст	Лекції	Практичні	Тести	Інтернет-форми	Самост. робота	Всього
1	Вступ до курсу.Застосування тестових технологій учителем - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів	1					1
	1.1. Вступ до курсу. Сутність понять «якість освіти», «тестові технології» в контексті інновацій	0,5					0,5
	1.2. Особливості застосування тестових технологій та освітніх вимірювань учителями	0,5					0,5
2	Вимоги до створення якісних тестів	2	2				4
	2.1. Створення якісного тесту	1	1				2
	2.2. Тестування з використанням ІКТ	1	1				2
3	Самостійна робота						
	3.1. Опрацювання рекомендованої літератури						
	3.2. Створення програм внутрішньошкільного моніторингу навчально-виховного процесу з використанням тестових технологій						
	3.3. Створення тестових завдань різних форматів на різні когнітивні рівні						
5	Підсумкова робота			1			1
	5.1 Контрольне тестування.						
	5.2. Вихідне діагностування						
	Всього:	3	2	1			6

Зміст програми дистанційного курсу

Модуль I. Застосування тестових технологій учителем - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів

Мета модуля: розвиток психолого-педагогічної підготовленості вчителів щодо застосування тестування як інноваційного методу вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів.

Завдання модуля:

систематизувати знання щодо:

- розуміння тестування як інноваційного методу вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів;
- сутності предметних та інших видів компетентностей учнів;
- основних функцій інноваційної діяльності вчителя;

сформувати вміння (навички):

- здійснювати аналіз навчально-виховного процесу, виявляти проблеми та визначати шляхи їх вирішення;
- розробляти програми моніторингових досліджень, спрямованих на розвиток кожного учня;
- розробляти інструментарій внутрішньошкільного вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів;
- планувати на основі діагностичних даних корекційну роботу з учнями, спрямовуючи її на досягнення учнями успіху в навчальній роботі.

розвинути установки до:

- підвищення рівня мотивації щодо застосування інноваційних технологій, зокрема тестових на основі інформаційно-комунікаційних технологій;
- подолання психологічної перешкоди щодо здійснення тестувань, зовнішнього та внутрішньошкільного оцінювання.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сутності понять «якість освіти», «тестові технології» в контексті інновацій;
- особливостей застосування тестових технологій;
- основних функцій інноваційної діяльності вчителя;

уміння (навички):

- розробляти інструментарій внутрішньошкільного вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів;

- здійснювати аналіз процесу засвоєння навчального матеріалу учнями за програмами загальної середньої освіти;
- планувати на основі діагностичних даних корекційну роботу з учнями щодо ліквідації виявлених проблем та підвищення рівня навчальних досягнень;
- упроваджувати інноваційні технології, зокрема тестові та інформаційно-комунікаційні, в педагогічну діяльність;

розвинути установки до:

- формування високого рівня мотивації щодо застосування інноваційних технологій, зокрема тестових на основі інформаційно-комунікаційних;
- подолання психологічних перешкод до здійснення тестувань, зовнішнього оцінювання.

Модуль 1. Вступ до дистанційного курсу. Застосування тестових технологій учителем - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів (1 год.)

Тема 1.1. Сутність понять «якість освіти», «тестові технології» в контексті інновацій (0,5 год.)

Якість освіти: сутність, критерії, методи вимірювання. Тестування як інноваційний метод вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів. Переваги педагогічного тестування перед традиційними методами контролю знань учнів.

Тема 1.2. Особливості застосування тестових технологій та освітніх вимірювань учителями (0,5 год.)

Теоретична та практична підготовленість учителів та учнів до застосування тестових технологій. Педагогічне вимірювання: проблеми, наукові та практичні пошуки; оцінювання: цілі, види, вимоги. Планування та проведення корекційної роботи за наслідками проведеного контролю засвоєння учнями навчального матеріалу за програмами загальної середньої освіти.

Модуль 2. Вимоги до створення якісного тесту (3,5 год.)

Мета модуля: формування компетенцій учителів щодо здійснення технологій педагогічного вимірювання й оцінювання навчальних досягнень учнів у контексті моніторингових досліджень; створення якісних тестів та проведення тестування з використанням ІКТ.

Завдання модуля:

систематизувати знання щодо:

- сутності понять педагогічної діагностики;
- сучасних підходів до процесу оцінювання;
- сутності та специфіки застосування тестування як технології вимірювання;
- технології вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів;
- основних вимог до створення якісного тесту;

сформувати вміння (навички):

- структурувати навчальний матеріал відповідно до навчальних цілей;
- розробляти дидактичні тести для внутрішнього оцінювання навчальних досягнень учнів;
- здійснювати технології вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів і підготовки їх до зовнішнього незалежного оцінювання;
- розробляти набори завдань (вимірників) внутрішнього оцінювання навчальних та інших компетентностей учнів за заданими показниками з основних предметів навчального плану школи;
- створювати якісні тести із розроблених наборів завдань (вимірників) внутрішньошкільного оцінювання навчальних досягнень учнів;
- здійснювати тестування з використанням ІКТ;

розвинути установки до:

- організації навчання вчителів щодо використання тестових технологій у практичній діяльності.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сутності педагогічної діагностики й оцінювання якості навчальних досягнень учнів;
- тестування як технології педагогічного вимірювання;
- знання вимог до створення якісного тесту;

уміння (навички):

- структурувати навчальний матеріал відповідно до навчальних цілей та розробляти дидактичні тести для внутрішньошкільного оцінювання навчальних досягнень учнів і підготовки їх до зовнішнього незалежного оцінювання;

- здійснювати технології вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів;
- використовувати тестові технології в період проведення моніторингових досліджень;
- використовувати ІКТ під час тестування;

розвинути установки до:

- організації навчання вчителів щодо використання тестових технологій у практичній діяльності.

Тема 2.1. Створення якісного тесту (1 год.)

Тестування в контексті освітніх вимірювань та системі моніторингових досліджень. Тест як ефективний засіб педагогічного контролю. Види тестування. Класифікація тестів.

Зміст і конструювання тесту. Якість тесту. Постановка мети та її класифікація. Етапи конкретизації результатів навчання. Планування змісту. Специфікація тесту. Класифікація тестових завдань. Складання, апробація та коригування тестових завдань. Дидактичні та технологічні вимоги до оцінки якості тестових завдань. Оцінювання складності тестових завдань. Технічні дефекти тестових завдань.

Тема 2.2. Тестування з використанням ІКТ (1 год.)

Методичне забезпечення проведення тестування з використанням ІКТ. Інструктивні матеріали до тестів. Використання тестових завдань на різних етапах навчального процесу (з досвіду вчителів). Особливості впровадження сучасних інформаційних технологій та комп'ютерного тестування у навчально-виховний процес.

3. Самостійна робота

Мета: шляхом самоосвіти розширити знання з питань компетентнісного підходу до упровадження тестових технологій як інновації у педагогічну діяльність, здійснення педагогічних вимірювань і оцінювання предметних та інших видів компетентностей учнів, моніторингу якості освіти, тестування з використанням ІКТ.

Завдання:

- опрацювати рекомендовану літературу;
- виокремити питання, які потребують додаткової консультації;
- виконати практичні завдання, спрямовані на набуття вмінь і навичок компетентного впровадження тестування як інновації у педагогічну діяльність;

- створення дидактичних тестів;
- здійснення підготовки до тестування з використанням ІКТ.

Очікувані результати:

знання:

- сутності тестування як інновацій та розуміння сучасного стану, проблем упровадження та перспектив тестових технологій у системі освіти;

уміння (навички):

- проводити самооцінювання та самотестування з навчального матеріалу дистанційного курсу;
- розвивати критичне мислення щодо використання в навчальній діяльності здобутих знань і вмінь.

4. Підсумкова робота (1 год.)

Мета: підбити підсумки навчання за програмою дистанційного курсу.

Завдання: визначити рівень засвоєння теоретичного матеріалу слухачами шляхом самоконтролю.

Форми контролю: навчальні результати слухачів у межах модулів оцінюються на основі підсумкового самоконтролю у формі тесту. Тестування здійснюється в режимі он-лайн.

Діагностична карта ефективності викладання спецкурсу

№	Складові	Оцінка в балах на початку спецкурсу					Оцінка в балах на кінець спецкурсу					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1.	Застосування тестових технологій учителем - інноваційний крок до вимірювання компетентностей учнів											
2.	Вимоги до створення якісних тестів											
4.	Ваші побажання _____ _____ _____											

Залікова робота
до дистанційного курсу «Тестові технології – інноваційний крок до
оцінювання якості навчальних досягнень учнів»

Інструмент вимірювання: тест.

Призначення: тест сприяє визначенню рівня засвоєння теоретичного матеріалу слухачами з питань сутності тестування як інновації, педагогічного вимірювання, якісних тестів та моніторингу навчальних досягнень учнів.

Ціль: тест використовується з метою самоконтролю.

Що вимірюємо: рівень знань із питань тестування як інновації, педагогічного вимірювання, якісних тестів та моніторингу навчальних досягнень учнів.

Інструкція.

1. Тест включає 32 тестових завдання.
2. Відповідайте на кожне тестове завдання тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. За кожну правильну відповідь закритих тестових завдань Ви отримаєте один бал, відкриті тестові завдання оцінюються 10 балами.
4. Намагайтеся відповісти на всі тестові завдання.
5. Відповіді записуйте у таблицю.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей.
7. Результат виконання (заповнену таблицю) та інформацію про себе подати до лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти за електронною адресою: **monitoring-test@ukr.net**.

Т Е С Т

1. Віднайдіть правильне твердження, що розкриває сутність інноваційного процесу в освіті.

Інноваційний процес в освіті — це...

А сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямований на оновлення освіти

Б універсальна гуманістична форма навчання

В система форм і засобів педагогічних досліджень

Г використання в освітньому процесі нових досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій

2. У динамічному підході поняття «інновації» розглядають як...

А інновація-процес

Б інновація-результат

В інновація-продукт

Г інновація-експеримент

3. Укажіть, що таке „моніторинг” в освіті?

- А Нестандартна інформаційна система, яка дозволяє тривалий час відстежувати будь-які об’єкти або явища педагогічної діяльності
- Б Аналіз освітньої системи
- В Багатовимірна концепція, яка охоплює всі функції та види діяльності в освіті
- Г Систематичний облік і контроль

4. Сутність «компетенції» найкраще розкриває поняття...

- А інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкової реакції
- Б об’єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія
- В мірило оцінки або судження про досягнуту якість освіти
- Г збалансована відповідність певного освітнього рівня численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється з метою виявлення порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості

5. Визначте вид контролю, за допомогою якого визнали б дійсний стан навчальних досягнень учнів.

- А Попередній
- Б Поточний
- В Періодичний
- Г Заключний

6. Процеси, які використовують для визначення того, що учень знає, розуміє та вміє, називають...

- А підсумковим оцінюванням
- Б вимірюванням
- В педагогічним оцінюванням
- Г якістю освіти

7. Відмітьте, що є інструментом проведення моніторингу рівня навчальних досягнень учнів.

- А Державні освітні стандарти
- Б Результати успішності учнів
- В Збірники статистичної інформації
- Г Тести

8. Знайдіть технічний недолік тестового завдання, створеного вчителем. Умова: «Позначте рік, у якому об’єдналися Галицьке та Волинське князівства в єдину державу:

А 1171;   Б 1205;   В 1199;   Г 1185».

- А. Умова ТЗ складна
- Б. Варіанти відповідей подвійні
- В. Нелогічний порядок варіантів відповідей
- Г. Стилiстична неоднорiднiсть варіантів відповідей

9. Назвіть складові моніторингу, дослідження якого базується на комплексному підході.

- А Ресурсна категорія; категорія процесу; категорія результатів
- Б Дошкільна освіта; початкова освіта; середня освіта; вища освіта
- В Освітній процес; якість освітніх послуг; якість освітніх досягнень
- Г Індивідуальний рівень, локальний рівень, муніципальний рівень

10. Назвіть етапи проведення моніторингових досліджень.

- А Цілепокладання та планування дослідження; розроблення вимірникового інструментарію; проведення дослідження; збір та опрацювання результатів; аналіз та інтерпретація результатів дослідження
- Б Шкільний (або внутрішньошкільний) рівень; районний, обласний (регіональний) рівень, національний (загальнодержавний) рівень; міжнародний рівень
- В Системи освіти; процеси; діяльність; явища
- Г Визначення рівня компетентностей учня, вчителя, керівника закладу

11. Укажіть, які з запропонованих категорій є невід'ємними складовими кожного етапу процесу оцінювання.

- А Валідність та надійність
- Б Об'єктивність та точність
- В Надійність та об'єктивність
- Г Валідність і точність

12. Визначте сутність поняття «тестування».

- А Інструмент вимірювання
- Б Засіб оцінювання
- В Метод вимірювання
- Г Напрямок діагностики

13. Віднайдіть серед запропонованих варіантів визначення, яке ідентифікує суть валідного тесту.

- А „Результати правильні”
- Б „Результати чіткі”
- В „Результати об'єктивні”
- Г „Результати високі”

14. Яка з поданих форм перевірки знань НЕ відповідає критеріям об'єктивності, надійності та валідності?

- А Тестування
- Б Письмова форма перевірки знань або письмова робота
- В Усна форма перевірки знань або усне опитування
- Г Співбесіда

15. Визначте, за якою ознакою тести поділяються на:

- тести з відкритими тестовими завданнями;
  - тести з закритими тестовими завданнями?
- А За рівнем уніфікації (стандартизації)
  - Б За формою тестування
  - В За довжиною тесту
  - Г За видом тестового завдання

16. Упровадження в педагогічну практику нетрадиційних педагогічних технологій, універсальних за своєю природою, називаються...

- А Загальнометодичними інноваціями
- Б Нормативно-адміністративними інноваціями
- В Ідеологічними інноваціями
- Г Внутрішньопредметними інноваціями

17. Визначте формат тестового завдання за поданою структурою:

- умова завдання (ситуаційна задача);
- ввідне запитання;
- 4 – 5 варіантів відповіді, один з яких є правильним.

- А. Формат А
- Б. Формат N
- В. Формат X
- Г. Логічні пари

18. Укажіть крок, який НЕ стосується етапу підготовки до самооцінювання діяльності навчального закладу.

- А. Огляд школи
- Б. Вступна розмова з директором – узгодження термінів і умов
- В. Підготовка графіка досліджень
- Г. Навчання тих, хто проводить анкетування

19. За якими критеріями оцінювання есе було винесено аргументи:

- 1. Порухена структурна цілісність**
- 2. Відсутня оцінка подіям, які подано в тестовому завданні.**

- А. Орфографічні помилки
- Б. Синтаксичні помилки
- В. Неправильне використання мовних конструкцій
- Г. Помилки в аргументації

20. Назвіть етап, що НЕ входить до процедури самооцінювання?

- А. Підготовка до самооцінювання
- Б. Удосконалення рівня компетентності керівника ЗНЗ
- В. Проведення дослідження
- Г. Опрацювання й аналіз висновків
- Д. Презентація звіту

21. Вилучіть з даного переліку поняття, яке не є складовою оцінювання.

Учитель і школа повинні мати знання щодо оцінювання таких складових:

- А. Результати навчання
- Б. Урок
- В. Стосунки
- Г. Ресурси
- Д. Самооцінювання

22. Укажіть цілі проведення самооцінювання.

- А. Привернення уваги громади до проблем розвитку школи
- Б. Виявлення сильних і слабких сторін розвитку школи
- В. Отримання фактичного матеріалу для конструктивного обговорення в середовищі педагогів, батьків, учнів
- Г. Контроль за діяльністю адміністрації школи.

23. Відмітьте принципи, на основі яких функціонує система моніторингу.

- А. Систематичності
- Б. Прогностичності результатів обстеження
- В. Контрольованості діяльності суб'єктів системи освіти
- Г. Комплексності

24. Якісний педагогічний тест структурований за трьома рівнями складності. Віднайдіть три критерії оцінки тестових завдань даного тесту.

- А. Уміння віднаходити різні способи вирішення навчальних задач і творчо розв'язувати завдання
- Б. Знання основних категорій і понять навчального матеріалу
- В. Уміння обґрунтувати взаємозв'язок між основними компонентами навчального матеріалу
- Г. Використання основних понять і категорій навчального матеріалу при розв'язанні конкретних завдань

25. Ідентифікуйте критерії якості методу вимірювання.

- А. Мінімізація впливу суб'єктивних факторів
- Б. Ступінь стійкості результатів
- В. Відповідність того, що вимірюється даним методом, тому, що він має вимірювати

Г. Мінімальна помилка

1. Валідність
2. Об'єктивність
3. Надійність
4. Точність

	1
	2
	3
	4

26. Установіть відповідність між прикладами формального оцінювання та видом (формою) завдання.

- А. Питання тестового завдання з математики, яке містить схему, кілька прикладів розв'язання та варіант оцінювання
- Б. У ході роботи (географія) створюється буклет для екскурсійної прогулянки вздовж частин узбережжя у південній Англії
- В. Написання есе з англійської мови за запропонованою темою з поданою схемою оцінювання
- Г. Розкриття певної теми (запитання) у вигляді відповідної логічно вибудованої структури

1. Письмове завдання
2. Завдання на розв'язання задачі
3. Дослідження
4. Завдання на презентацію

	1
	2
	3
	4

27. Установіть відповідність між основними категоріями процесу вимірювання рівня знань та їхніми назвами.

- А. Категорія, яка визначає, яким чином здійснюється визначення показника, що вимірюється
- Б. Категорія, яка визначає, за допомогою чого відбувається вимірювання
- В. Категорія, що визначає, як відбувається вимірювання
- Г. Категорія, що визначає, як виміряна величина набуває кількісного визначення

1. Процедура вимірювання
2. Метод вимірювання
3. Інструментарій вимірювання
4. Процедура оцінювання

	1
	2
	3
	4

28. Установіть відповідність між видами контролю та їхніми характеристиками.

- А. Покликаний після вивчення розділів навчальної програми перевірити, оцінити і скоригувати засвоєння певної системи знань, навичок і вмінь
- Б. Здійснюється наприкінці навчального року з метою обліку успішності кожного учня за рік
- В. Є обліком успішності учнів наприкінці навчальної чверті

Г. Здійснюється перед вивченням нового матеріалу для з'ясування якості опорних знань, навичок і вмінь з метою їх актуалізації та корекції, встановлення необхідних внутріпредметних і міжпредметних зв'язків

Д. Здійснюється у процесі вивчення нового матеріалу для з'ясування якості засвоєння учнями знань, навичок і вмінь з метою їх корекції

1. Попередній
2. Поточний
3. Періодичний
4. Підсумковий
5. Заключний

	1
	2
	3
	4
	5

29. Установіть послідовність етапів упровадження вчителем інновації у педагогічну діяльність.

- А Упровадження інновацій
- Б Підготовка до упровадження
- В Оцінка результатів
- Г Планування упровадження
- Д Закріплення результатів інновацій

1	2	3	4	5

30. Установіть відповідність між рівнями (цілями) когнітивної (пізнавальної) сфери та їхніми ознаками

А. Знання	1. Уміння використати вивчений матеріал у нових ситуаціях
Б. Розуміння	2. Запам'ятовування попередньо вивченого матеріалу
В. Застосування	3. Уміння розчленити ціле на складові елементи
Г. Аналіз	4. Уміння створити ціле з частин
Д. Синтез	5. Розуміння смислу вивченого матеріалу
Е. Оцінювання	6. Уміння визначити цінність та придатність певних засобів для досягнення певної мети

	1
	2
	3
	4
	5
	6

31. Продовжіть речення словами у відповідній граматичній формі «Стандартизації тесту передуює тестування, яке називається...»

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

32. Продовжіть речення словами у відповідній граматичній формі «Педагогічні тести досягнень, тести порівняння або тести відбору класифіковані за співвідношенням з ...»

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ПІБ учасника тестування	
Район/місто	
Навчальний заклад	
Посада	
Стаж роботи на керівній посаді	
Фах	

Питання	Варіант відповідей	Бали
1		1
2		1
3		1
4		1
5		1
6		1
7		1
8		1
9		1
10		1
11		1
12		1
13		1
14		1
15		1
16		1
17		1
18		1
19		1
20		1
21		1
		1
		1
22		1
		1
		1
23		1
		1
		1
24	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
25	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
26	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
27	1	1
	2	1

Обробка результатів.

- За результатами тестування визначається рівень професійної компетентності, теоретичний та практичний рівень знань і вмінь слухача дистанційного курсу.
- У тестових завданнях за номерами 1-29 за кожну правильну відповідь нараховується один бал. За правильну відповідь відкритих тестових завдань за номерами 30, 31 – 10 балів. Неправильна відповідь позначається 0 балів.
- Загальна кількість балів за тест – 80.

Критерії оцінювання:

Високий рівень професійної компетентності

ВР – 62 – 80

Достатній рівень ДР – 41 – 61

Середній рівень СР – 20 – 40

Низький рівень НР – 0 – 19

Високий рівень професійної компетентності - слухач характеризується високим рівнем професійної компетентності. Має високий теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Він вдало використовує знання на практиці. Має високі досягнення в організації роботи з питань тестування як інновації і проведення моніторингових досліджень.

Достатній рівень – слухач характеризується достатнім рівнем професійної компетентності. Має достатній теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Має стабільність у наданні практичної допомоги з питань тестування як інновації та проведення моніторингових досліджень.

Середній рівень – слухач характеризується низьким рівнем професійної компетентності. Має недостатній теоретичний та практичний рівень знань і вмінь. Є певні сумніви щодо використання знань на практиці. Він не завжди здатен надати практичну допомогу з питань впровадження тестування як інновації та проведення моніторингових досліджень.

Низький рівень – слухач характеризується недопустимим рівнем професійної компетентності. Слабка науково-теоретична база знань і вмінь. Не здатен до впровадження тестування як інновації у навчальний процес, здійснення моніторингових досліджень на рівні навчального закладу та надання допомоги своїм колегам з визначених питань.

	3		1
	4		1
28	1		1
	2		1
	3		1
	4		1
	5		1
29	1		1
	2		1
	3		1
	4		1
	5		1
30	1		1
	2		1
	3		1
	4		1
	5		1
	6		1
31			9
32			10

Навчально-методичні матеріали
Метод навчання: лекція-презентація

Теоретичний матеріал до теми 1.1

Якість освіти: сутність, критерії, методи вимірювання. Тестування як інноваційний метод вимірювання предметних та інших видів компетентностей учнів. Переваги педагогічного тестування перед традиційними методами контролю знань учнів.

Основні поняття

Компетентність – це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкової реакції.

Компетенція – об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія.

Критерій якості освіти – мірило оцінки або судження про досягнуту якість освіти.

Показник якості освіти – узагальнені за певними логічними і математичними правилами дані дослідження різноманітних складових якості освіти, що використовуються для перевірки гіпотез та обґрунтування висновків щодо розвитку освітніх систем.

Стандарт у теорії якості стосується сфери діяльності та визначає, як ця сфера має функціонувати або які результати має приносити.

Управління якістю освіти – це процес переведення якості освіти як об'єкту управлінського впливу у стан, що характеризується заздалегідь визначеними й обґрунтованими показниками якості освіти. Управління якістю освіти – це специфічний вид суспільної діяльності, що спрямований на підтримку і поліпшення якості й результативності функціонування галузі в цілому, а також загальноосвітнього, культурного та професійного рівнів тих, хто навчається.

Якість загальної середньої освіти – збалансована відповідність певного освітнього рівня (загальної середньої, вищої тощо) численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється з метою виявлення порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості.

Якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби споживачів освітніх послуг.

Інновація в освіті – це реалізоване нововведення – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті і формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання та виховання і в підходах до соціальних послуг в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу.

У сучасній літературі поширені два підходи щодо визначення поняття „інновація”:

- ❖ **статичний**, де інновація виступає як „інновація-продукт”, коли вона представляється як результат інноваційного процесу у вигляді нової техніки (продукції), технології, нового методу, що впроваджується на ринку;
- ❖ **динамічний**, де інновація виступає як „інновація-процес”, коли в динаміці розглядається процес, що охоплює дослідження, проектування, розроблення, організацію виробництва, комерціалізацію і поширення нових виробів, технологій, принципів замість існуючих.

Інноваційна діяльність. Структура інноваційної діяльності містить у собі, по-перше, розробку інновації - від появи ідеї до проведення апробації та експерименту і, по-друге, поширення інновації, тобто збереження й розповсюдження інформації про нову розробку вчених, підготовку працівників освіти до її застосування та подальшого використання.

Участь загальноосвітніх навчальних закладів у інноваційній діяльності, зокрема, полягає у проведенні на їх базі апробації, педагогічного експерименту з перевірки тієї чи іншої інновації або запровадженні розроблених та апробованих інноваційних продуктів у навчально-виховний процес школи.

Якщо предметом дослідження виступає саме запровадження інновації, тобто момент початку використання результатів досліджень у навчально-виховному процесі школи, то необхідним є:

- прийняття керівником стратегічних рішень про управління інноваційними процесами в закладі;
- науково-методичне й організаційне забезпечення процесу запровадження тестування з використанням програмових засобів як інноваційного методу в системі освітніх вимірювань;
- визначення та формування готовності педагогічного колективу до впровадження тестування з використанням програмових засобів;
- створення системи підготовки освітян до роботи в інноваційному середовищі;
- ресурсне забезпечення інноваційних процесів;

- здійснення контролю й оцінювання результатів інноваційного пошуку;
- поширення інноваційного продукту;
- аналіз ефективності вертикальних і горизонтальних зв'язків у межах управління інноваційними процесами.

Мовою закону

Національна доктрина розвитку освіти. Витяг.

Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту.

На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави.

Висока якість освіти передбачає взаємозв'язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики.

Якість освіти визначається на основі державних стандартів освіти та оцінки громадськістю освітніх послуг.

Держава постійно здійснює моніторинг якості освіти, забезпечує його прозорість, сприяє розвитку громадського контролю.

Закон України «Про освіту» №1060-ХІІ, із змінами від 19 грудня 2006 р.

Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства і держави, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями. Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Засади теорії якості

- Якість є важливою – аргументи, які за неї промовляють:
  - працюємо, щоб споживачі були задоволені;
  - висока якість є дешевшою ніж виправлення помилок;
  - якість надає сенсу нашій праці.
- Якість в освіті є особливо важливою – не можна поправити недоліки в рамках гарантії!
- Якість твориться всередині системи завдяки залученню всіх.
- Якість спричинює постійний розвиток – завжди можна її підвищити.

- Якість охоплює усі елементи діяльності.

Освітні індикатори, рекомендовані Радою з освіти Європейського Союзу

1. Індикатори рівня навчальних досягнень учнів з:

- математики;
- читання;
- природничих наук;
- іноземних мов;
- основ громадянського права;
- інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ);
- уміння самостійно вчитися.

2. Індикатори успіхів та переходу або змін:

- кількість тих, хто не закінчив навчання;
- закінчення повної загальної середньої освіти;
- навчання у вищій школі.

3. Індикатори моніторингу освіти:

- оцінювання і управління шкільною освітою;
- участь батьків.

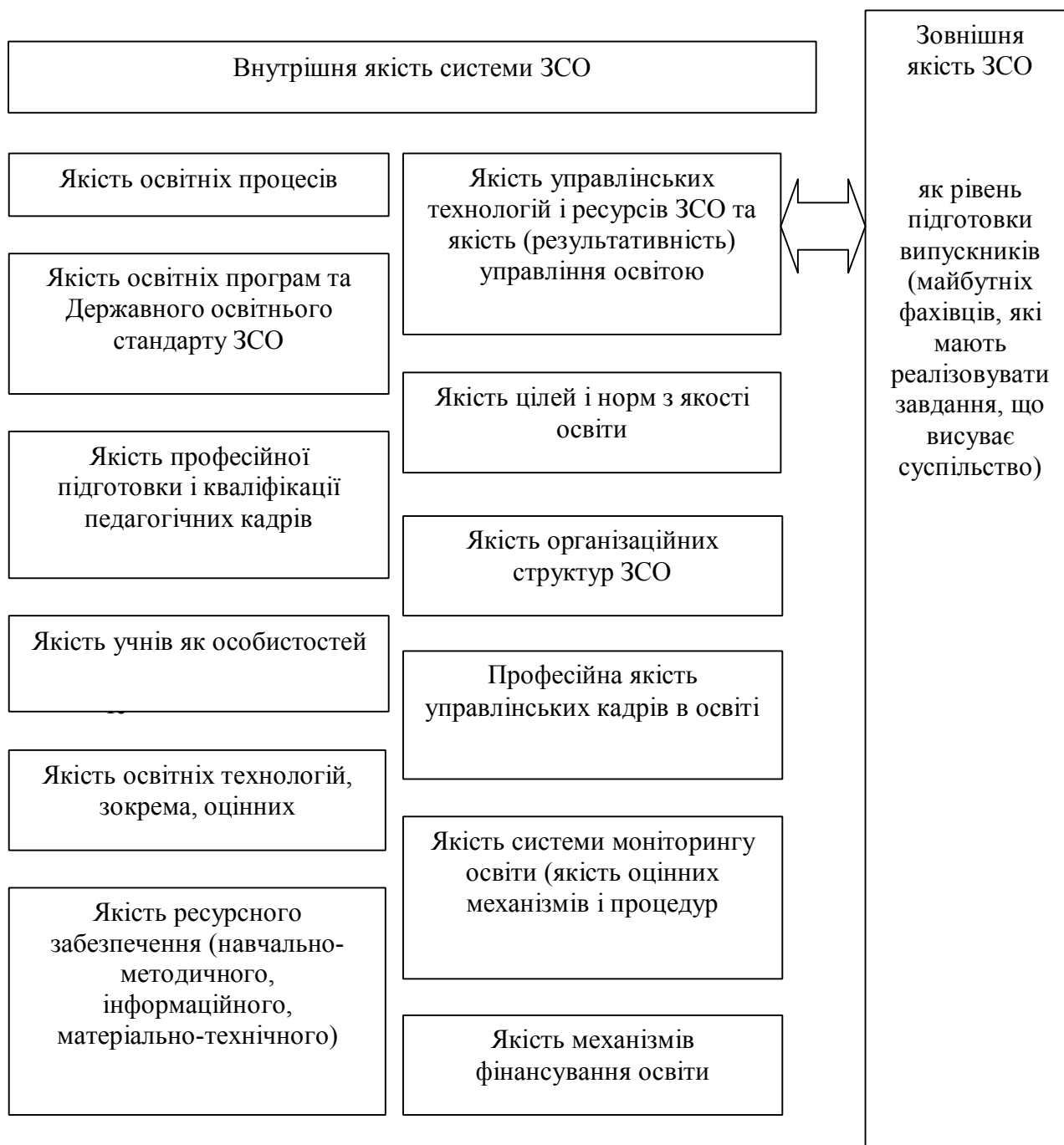
4. Індикатори ресурсів і структури:

- освіта та підготовка вчителів;
- відвідування дітьми дошкільних освітніх закладів;
- кількість учнів (студентів) на один комп'ютер;
- освітні видатки на одного учня (студента).

Структурна модель

якості загальної середньої освіти, що є органічним поєднанням внутрішньої та зовнішньої якості системи освіти.

Існує багато визначень поняття «якість освіти». Якщо за основу взяти міжнародний стандарт ISO, що регламентує поняття якості продукції та послуг, то під **якістю освіти** слід розуміти сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби споживачів освітніх послуг – тих, хто вчиться, їхніх батьків, роботодавців, державу і суспільство в цілому. Дослідник В. Н. Мішакова **якість освіти** тлумачить як ступінь задоволення сподівань різних учасників освітнього процесу від наданих навчальним закладом освітніх послуг або ступінь

досягнення поставлених в освіті цілей і завдань. Поряд з таким загальним визначенням вона зазначає, що в умовах переходу на нову філософію освіти - особистісну (або ефективно-емоційно-вольову) під **якістю освіти** можна також розуміти й соціальний розвиток учня (його взаємодію з усіма аспектами соціального оточення). В. Н. Нуждін пропонує **якість освіти** розуміти як ступінь задоволення запитів споживача (студента, викладача, підприємства), ступінь придатності випускника ВНЗ до ефективної роботи. Найбільш поширеною є думка про те, що **якість освіти** - це відповідність певній нормі, стандарту. Іншими словами, якість виступає однією зі своїх граней, аспектів, а саме: визначає корисність, цінність об'єктів, їх придатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Але у той самий час, поняття норми не є абсолютним, незмінним, фіксованим. Вони (норми) зазнають постійних змін, набувають нових обмежень, властивостей тощо. Таким чином, категорія «якість освіти» є такою, що не може бути однозначно визначена; вона переглядається, змінюється в залежності від оточуючих умов, вимог суспільства та часу. Якість загальної середньої освіти визначається у науковій літературі аналогічно, оскільки їй притаманні загальні риси освіти і як суспільного явища, і як педагогічного процесу, і як його результату. Якість шкільної освіти як складна категорія і багатоаспектна проблема може бути розкрита, на думку В. Панасюка, через категорії властивості, структури, системи, кількості, ефективності, оцінки, управління та інші. Виходячи з таких міркувань, якість загальної середньої освіти можна подати як сукупність властивостей, що обумовлює пристосованість освіти до реалізації соціальних цілей з формування і розвитку особистості в аспектах її навченості, вихованості, виразності соціальних, психічних і фізичних властивостей.

А. М. Стрижов подає **якість загальної середньої освіти** як систему соціально-обумовлених показників рівня знань, умінь, ціннісного відношення до світу, якими повинен оволодіти учень. А. М. Стрижов виділяє внутрішні та зовнішні компоненти, що характеризують якість освіти. Так, внутрішніми компонентами є іманентні характеристики шкільної освіти - якість результатів, якість процесу та умов їх формування. До внутрішніх компонентів якості освіти можна віднести наступні:

1. Якість основних умов освітнього процесу, а саме:
  - якість результатів дошкільної освіти;
  - якість управління освітнім процесом;
  - якість науково-методичної роботи;
  - якість кадрового забезпечення;
  - якість матеріально-фінансового забезпечення тощо.

2. Якість реалізації освітнього процесу:

- якість змісту освітнього процесу;
- якість учіння (навчання);
- якість викладання тощо.

3. Якість результатів освітнього процесу:

- якість знань;
- якість умінь;
- якість володіння процедурами творчої діяльності;
- якість вихованості;
- якість розвитку особистості тощо.

Зовнішні компоненти якості освіти – це відповідність внутрішніх компонентів потребам держави, запитам учнів, їхніх батьків, певних соціальних груп. Вони, насамперед, залежать від того, хто виступає замовником школи і як здобута освіта буде використовуватись.

Характеристиками зовнішніх компонентів якості освіти є:

- а) відповідність освіти освітньому запиту учнів, їхніх батьків.
- б) відповідність освіти державним освітнім стандартам.
- в) імідж школи, який гарантує стабільну високу якість освіти і т. ін.

Таким чином, для підвищення якості освіти необхідна цілеспрямована робота щодо вдосконалення як внутрішніх, так і зовнішніх компонентів.

Внутрішні й зовнішні аспекти оцінки якості освіти виокремлює у своїх

дослідженнях і Кристофер Болл. Ці два виміри необхідні, на його думку, у зв'язку з тим, що оцінка якості освіти має як утилітарний вимір, так і вимір, що пов'язаний з інтелектом, компетентністю і творчим потенціалом. Таке розмаїття думок та складність у визначенні категорії якості освіти частково пояснюються тим, що на сьогодні педагогічна наука не сформувала єдиного однозначного несуперечливого загальноприйнятого тлумачення самого об'єкту оцінки - освіти. Це підтверджує проведений В. І. Луговим детальний аналіз дефініцій поняття «освіта». Спираючись на це дослідження, можна прийти до такого висновку: залежно від того, що розуміти під терміном «освіта», можна наповнювати різним змістом і категорію якості освіти. Це, у свою чергу, дозволяє видозмінювати структурні елементи системи оцінювання якості освіти та змінювати, відповідним чином будувати й саму систему управління якістю освіти. У зв'язку з тим, що якість освіти - багатоаспектне, багатомірне явище, тому є сенс говорити про певні якості об'єкту. Такої ж самої думки дотримуються й експерти з якості освіти. Отже, мабуть доцільним у широкому розумінні слова якість освіти необхідно розглядати як єдність таких компонентів якості:

- навчального процесу як результату педагогічної діяльності;
- освітніх програм, навчальної літератури, підручників і посібників;
- професійної підготовки і кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних кадрів;
- ресурсного забезпечення та навчального середовища, в якому відбувається освітній процес;
- особистісних рис і здатностей тих, хто навчається (студентів, учнів, абітурієнтів тощо);
- управління системою освіти;
- аналізу моніторингових досліджень системи освіти.

Згідно з цим підходом, наприклад, **якість освіти випускника** навчального закладу можна розглядати як його відповідність (адекватність) прийнятим в освітніх документах (доктрині, державних стандартах, навчальних програмах тощо), соціальним вимогам і нормам. Але на якість випускника впливають також його певні особистісні риси, тому, поряд із якістю освіти, є сенс говорити про якість випускника як особистості, тобто про адекватність людини зовнішньому світу. При цьому виділяють як зовнішні, так і внутрішні якості людини. Внутрішня якість людини, її потенціал трансформується у зовнішню якість у процесі її діяльності щодо отримання нею знань і умінь. Основою, ядром якості людини є якість його інтелекту, що містить у собі духовно-моральний, діяльнісний компоненти та когнітивну компоненту знань (або знанієву). Враховуючи вищезазначене, окреслимо специфічні характеристики якості освіти, які підкреслюють складності даної категорії:

- багатоаспектність або багатогранність якості (якості кінцевого результату освіти і якість потенціалу освітніх систем, що забезпечують досягнення цієї якості; якість результатів виховання і навчання); творчий і репродуктивний, знанієвий та діяльнісний компоненти;
- багаторівневість кінцевих результатів якості (якості випускників вищої школи, середніх спеціальних, професійно-технічних, абітурієнтів, учнів загальноосвітніх навчальних закладів);
- багатосуб'єктність якості освіти (оцінка якості освіти здійснюється безліччю суб'єктів: самими учнями і студентами, випускниками вузів і післявузівської освіти, різних додаткових освітніх програм; батьками; роботодавцями, суспільством у цілому і державними органами, самою системою освіти тощо. Причому тлумачення категорії якості освіти цілком залежить від того, хто її розглядає, оскільки різні споживачі освіти вкладають у цей термін різний зміст;
- багатокритеріальність ;
- якість освіти на різних її рівнях оцінюється за допомогою набору показників і критеріїв;

- поліхронність і сполучення поточних, тактичних і стратегічних аспектів якості освіти, що у різні часи тими самими суб'єктами сприймаються по-різному (випускники протягом життя, трудової діяльності згодом переоцінюють якість своєї освіти, цінність окремих дисциплін і викладачів; суспільство і держава, залежно від свого стану, переглядають пріоритети в якості й змісті освіти тощо);
- невизначеність в оцінках якості освіти й освітніх систем через більш високий рівень суб'єктивності оцінки якості освіти різними суб'єктами;
- інваріантність і варіативність (серед безлічі якостей освітніх систем, навчальних закладів, їхніх випускників виділяються інваріантні, загальні якості для всіх випускників кожного рівня освіти, спеціальності або напрямку підготовки випускників вузів, і специфічні (саме для даної безлічі випускників або освітніх систем)).

Описана багатогранність і складність категорії якості освіти, поєднання в ній об'єктивних і суб'єктивних моментів призводить до необхідності пошуку певного компромісу між ними. Якість освіти знаходиться у прямій залежності від інтелектуального рівня та духовної культури всіх суб'єктів пошуку компромісів, оскільки такий підхід надає можливість відшукати слабкі сторони системи освіти та виробити способи й шляхи подолання виявлених помилок і недоліків. Отже, якість освіти є результуючою інтегральною функцією всіх зазначених чинників. Узагальнюючи різні означення категорії, пропонуємо **якість освіти** тлумачити як певну сукупність властивостей та характеристик освітнього процесу, що надають йому здатність формувати такий рівень професійної компетентності, який задовольнить потреби громадян, підприємств і організацій, суспільства і держави в цілому. У широкому розумінні слова зміст терміну **“якість загальної середньої освіти”** можна розуміти як певну збалансовану відповідність загальної середньої освіти (як результату, процесу та освітньої системи) численним потребам, цілям, умовам і стандартам. У вузькому ж, **“якість загальної середньої освіти”** – це якість загальноосвітньої підготовки учнів.

Тестування - ефективний метод перевірки компетентності учнів

Для виявлення наявності знань завжди використовується адекватний інструмент. Сучасна методика пропонує тест як інструмент вимірювання рівня навчальних компетентностей, за допомогою якого можна не тільки виявити якість навчання, але й оптимально управляти навчальним процесом.

Найважливішим компонентом педагогічної системи і складовою частиною навчального процесу є контроль за навчальною діяльністю учнів, призначений для визначення успішності навчання кожного учня, аналізу

отриманих результатів та корекції подальшого процесу навчання. Інструментом підвищення якості освіти разом із реформуванням змісту освіти виступає вдосконалення системи оцінювання, модернізація діагностики навчання учнів.

Останнім часом замість традиційного поняття "контроль" все частіше стали використовувати поняття "моніторинг". При проектуванні навчального процесу перед педагогом постає завдання вибору методів і форм контролю навчальних досягнень учнів, критеріїв якості засвоєння вивченого матеріалу, розробки процедур здійснення контролю, обґрунтування способів індивідуальної корекції навчальної діяльності учнів.

Необхідність забезпечення контролю й оцінювання не тільки результату, а й процесу навчання сприяє пошуку оперативних та об'єктивних методів контролю знань. Система оцінки і контролю повинна відповідати вимогам управління пізнавальною діяльністю учнів і виступати в ролі відповідного інструментарію для її здійснення.

Суб'єктивність оцінки знань пов'язана певною мірою з недостатньою розробкою методів контролю системи знань. Об'єктивний підхід полягає в тому, що для виявлення наявності знань завжди використовується адекватний інструмент. Сучасна методика пропонує тест як інструмент вимірювання рівня знань, за допомогою якого можна не тільки виявити якість навчання, але й оптимально управляти навчальним процесом.

Ефективність функціонування системи освіти значною мірою залежить від упровадження в діяльність навчального закладу інновацій. Вони змушують всіх учасників навчально-виховного процесу визначити й проаналізувати рівень своїх знань, умінь, навичок, спрямувати свою діяльність на шлях перспективних перетворень. При цьому основна роль належить учителю. Його готовність до впровадження інновацій, вміння організувати цей процес та управляти ним є невід'ємними складовими успішної інноваційної роботи.

Однією з інноваційних форм інформатизованої системи освіти є тестування. Ця форма, надзвичайно популярна за кордоном, в останні десятиліття активно впроваджується і в Україні. Наприклад, Національний університет "Києво-Могилянська Академія" був першим вищим навчальним закладом нашої держави, який під час відбору студентів почав застосовувати систему тестування. Цю систему було визначено однією з кращих в Європі. Дану практику дедалі частіше впроваджують інші вищі навчальні заклади. Тому в підготовці випускника загальної середньої освіти використання тестування як методу контролю та оцінки знань є актуальним.

Цілком очевидною є необхідність не лише більш широкого та активного використання тестових технологій у викладанні базових дисциплін, а й розробки методичних матеріалів.

Тест як система завдань специфічної форми і відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом оцінювання знань, умінь і навичок учнів, допомагає здійснювати індивідуальний контроль результатів навчання кожного з них, мобільно керувати навчально-виховним процесом. Порівняно з традиційними формами контролю знань (контрольна робота – усна, письмова) тестування нерідко виявляється більш ефективним. Адже недостатньо оцінити рівень знань, треба спрогнозувати, як учень зможе ці знання використати. Тобто, зростає роль психологічного тестування. Йде пошук такої технології. Виникає необхідність поєднати його з тестуванням рівня знань. Тоді результати будуть більш об'єктивними, враховуватимуть не лише рівень та обсяг знань, а й особливості характеру учня, його нахили та можливості освіти, вміння аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Як свідчить досвід, найчастіше оцінювання і контроль досягнень учнів здійснюється за кінцевим результатом. На жаль, майже не піддається оцінці його діяльність, рівень розвитку в динаміці, вплив зовнішніх факторів на момент оцінювання.

Практика показала наступні переваги тестування над іншими формами контролю знань:

- упродовж досить обмеженого часу може бути перевірена якість знань, навичок у зазначеної кількості учнів;
- можливий контроль знань, умінь, навичок на необхідному, заздалегідь запланованому рівні;
- реальним є самоконтроль;
- знання оцінюють більш-менш об'єктивно;
- створюють умови для постійного зворотного зв'язку між учнем і вчителем.

Проте тестовий контроль знань має й істотні недоліки:

- ймовірність випадкового вибору правильної відповіді;
- можливість при застосуванні тестів закритого типу оцінюється лише кінцевий результат (правильно - неправильно), у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається;
- психологічний недолік – стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості;
- велика затрата часу на складання необхідного "банку" тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу;

- тести не сприяють розвитку мови.

Важливою умовою тестування, як універсального педагогічного інструмента, є частота його проведення, яка залежить від дисципліни, її ролі та місця в навчальному плані, особливостей засвоєння знань. Слід зробити тестування звичною і зручною формою регулярного контролю знань учнів. Необхідно пам'ятати, що тестування – це не самоціль, а ефективна форма повторення – узагальнення і впорядкування вивченого. Контрольно-оцінювальна функція навчання – це лише елемент добре організованого і технологічно продуманого навчально-виховного процесу. Якщо учні матимуть міцні знання, то їхнє оцінювання не становитиме особливих труднощів, в якій би формі воно не проводилось.

Крім тестування, є й інші методи збору інформації, що використовуються при проведенні моніторингових досліджень якості освіти. Коротко охарактеризуємо найбільш часто вживані. *Під спостереженням розуміють спрямоване, систематичне, безпосередньо візуальне сприйняття і реєстрацію значних, з точки зору дослідника, соціальних та освітніх явищ (ситуацій, процесів), що піддаються перевірці та контролю. Інакше кажучи, спостереження – це такий метод збору даних, який полягає у тому, що дослідник спостерігає за об'єктом за спеціальним планом, записує (фіксує) всі цікаві події та аналізує їх.*

Характерними, найбільш важливими рисами спостереження є те, що воно проводиться за планом, систематизовано (тобто за певними показниками), потребує спеціальної підготовки спостерігача та є *безпосереднім*. Як і будь-який інший метод збору даних, спостереження має також і недоліки:

- можливість впливу на якість, обсяг зібраної інформації та результати її узагальнення індивідуального фізичного та психічного стану спостерігача;
- професіоналізм спостерігача, його вміння помічати все і не надавати надмірної уваги чомусь одному;
- можливість емоційного сприйняття спостерігачем явищ, а отже, залежність їх оцінки та інтерпретації від морально-етичних установок спостерігача, його ціннісних орієнтацій;
- складність відбору необхідних, запрограмованих одиниць спостереження у реальній ситуації;
- одиничність фіксованих актів, неможливість повторення багатьох ситуацій, навіть, так званої, стандартної ситуації, тому що на її перебіг завжди впливають різноманітні зовнішні чинники;
- прихованість деяких мотивів поведінки спостережуваних;
- великий вплив першого враження (так званий ефект первинності) при відкритому спостереженні, збентежуюча дія спостерігача на поведінку людини;

- іноді можливий невизначений вплив спостерігача на групу спостережуваних або окремих її учасників, вплив на сприйняття тих чи інших подій спостерігачем (ефект Барнума, гало-ефект, ефект недавності) тощо.

Зважаючи на зазначені недоліки спостереження як методу збору первинних даних про досліджуваній об'єкт, варто наголосити на необхідності обов'язкового проведення неодноразового ретельного спостереження певного освітнього явища, тому що тільки у такому випадку отриману інформацію про нього можна буде вважати достовірною, тобто такою, що відповідає дійсності.

Спостереження дуже рідко використовується при проведенні широкомасштабних моніторингових досліджень через неможливість дотримання репрезентативності обстежуваної сукупності, складність або неможливість узагальнення отриманої інформації на великих вибірках учасників обстеження, що зменшує можливість використання такої інформації, вироблення загальних висновків та рекомендації щодо удосконалення освітнього процесу, поліпшення якості освіти й функціонування освітньої системи. Спостереження частіше використовується на локальному рівні, при проведенні внутрішнього моніторингу у навчальному закладі, коли є сенс і можливість детально вивчити всю отриману інформацію.

Опитування полягає у зборі відповідей на поставлені запитання. Цей метод дає можливість отримувати надійні дані, що піддається статистичній обробці. За способом проведення опитувань вони поділяються на анкетування та інтерв'ювання. У ході інтерв'ювання респондент відповідає на запитання усно, а інтерв'юєр, тобто той, хто бере інтерв'ю, фіксує ці відповіді.

Існує декілька видів інтерв'ю. Вони бувають індивідуальними та груповими, структурованими та неструктурованими (до останніх належать глибинні та сфокусовані). Вибір того чи іншого виду інтерв'ю залежить від багатьох чинників, важливе місце серед яких займають цілі й завдання дослідження, характер (природа) проблеми, теми, яку планується обговорити, професіоналізм, досвід інтерв'юєра.

До переваг цього методу належать:

- універсальність, гнучкість застосування, можливість змінювати попередній план інтерв'ю з метою отримати різноманітну, обширну інформацію про минулі, сучасні події, сферу діяльності респондента тощо;
- можливість повною мірою вивчати не лише факти, а й мотиви поведінки, ставлення респондентів до різних подій, ціннісні орієнтації тощо.

Поряд з цим є кілька найбільш вагомих недоліків:

- важко оцінити достовірність отриманої інформації, її надійність та об'єктивність оцінок, що робить респондент;

- абсолютна залежність ефективності процесу інтерв'ювання та отриманої інформації від особистісних якостей та професіоналізму інтерв'юера;
- велика собівартість цього методу та значна втрата часу.

Анкетування – це один із видів проведення опитування, що передбачає заповнення респондентом власноруч спеціального бланку із запитаннями анкети. Дослідники виокремлюють декілька видів анкетування залежно від того, за якими основними ознаками вони групуються: суцільне, вибіркоче, пряме, опосередковане, заочне, очне, пресове, поштове, роздаткове, групове, індивідуальне.

Незважаючи на зазначені вище недоліки, анкетування як метод збору первинної інформації при моніторингових дослідженнях щодо оцінки якості освіти набув поширення особливо в останні роки у зв'язку з активізацією громадянських процесів у всьому світі, формуванням відкритого громадянського суспільства, проведенням великої кількості досліджень громадянської думки тощо.

Перевагами анкетування є:

- незалежність відповідей респондента від особистості анкетера, його світосприйняття, ціннісних орієнтацій тощо;
- достатність часу в респондента, у порівнянні з інтерв'юванням, для обмірковування запитання та формулювання (вибору) відповіді;
- використання заздалегідь продуманої, чітко розробленої анкети як інструмента, який має відповідні якісні характеристики, що зменшує вплив на результат через недостатність досвіду анкетера;
- можливість стандартизації процедури збору даних та їх наступної статистичної обробки, що дає змогу використовувати цю інформацію на великих вибірках учасників для вироблення управлінських рішень та формулювання виважених висновків (за умови дотримання всіх правил формування вибірки респондентів, проведення процедури анкетування та якості самої анкети як інструмента).

Зрозуміло, що різні види анкетування дають можливість отримати інформацію різного ступеня надійності та достовірності, що є природнім, зважаючи на особливості процедур анкетування у різних випадках, індивідуальні якості та досвідченість анкетера.

Фокус-група – це один із дослідницьких методів швидкого збору якісної інформації, який ґрунтується на отриманні інформації саме з процесу обговорення та дискусії з того чи іншого питання або питань певної цільової групи респондентів. За своєю структурою цей метод нагадує напівстандартизоване інтерв'ю або групове інтерв'ювання. Проте, їх варто відрізнити одне від одного. Так, групове інтерв'ю передбачає, що на поставлені

інтерв'юером запитання всі учасники групи відповідають окремо. При використанні фокус-групи як методу збору інформації важливо, щоб поставлені запитання учасники активно обговорювали між собою. Для дослідника цікавим та інформативним є сам процес обговорення, позиції учасників дискусії, їх ставлення тощо. Фокус-групи, зазвичай, складаються з 6 - 10 осіб. Інформативність та ефективність застосування методу фокус-групи цілком залежить від того, як буде організовано це спілкування, яку поведінку вибере модератор, тобто той, хто проводить цю дискусію, ставить питання та фіксує відповіді. Велику роль відіграє мова спілкування, її зрозумілість, комфортність приміщення, зручність часу та розташування місця обговорення для всіх учасників фокус-групи тощо.

Психологічний комфорт сприяє відвертості розмови, активності учасників, отже, підвищує інформативність цього методу. Зрозуміло, що особистість модератора, його нейтральність, приємність для всіх учасників дискусії, компетентність, знання психології людини, відіграє не менш важливу роль і значення для ефективності застосування методу фокус-групи.

Бажано, щоб учасники фокус-групи не були знайомі один з одним, тому що це знижує якість отриманої інформації, її достовірність та об'єктивність. Метод фокус-груп належить до якісних методів соціологічних досліджень: результати важче узагальнювати, проте цей метод має переваги у порівнянні з індивідуалізованим інтерв'ю – дає можливість отримати більш обширну, ґрунтовну інформацію. Учасники фокус-групи стимулюють один одного до обговорення питань, формулювання обґрунтованих висновків, аргументів тощо.

Фокус-групи як метод збору інформації можна використовувати на різних етапах проведення дослідження.

Ключові запитання з навчальної теми

1. Назвіть чинники, які безпосередньо впливають на якість освіти.
2. Які показники враховуються при визначенні якості освіти в Європі?
3. Які стандарти якості загальної середньої освіти створені в Україні?
4. За якими критеріями оцінюється якість?
5. Поясніть сутність поняття «інновації».
6. У чому полягає інноваційна діяльність учителя?
7. Визначіть завдання щодо упровадження інновації у навчально-виховний процес школи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Що містить поняття «якість освіти»? Із запропонованих відповідей оберіть прийнятні, довівши помилковість інших.
А Якість освіти – це відповідність певній нормі, стандарту.

Б Якість освіти – це результати навчання учнів.

В Якість освіти – це пріоритет державної освітньої політики.

Г Якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають йому здатність задовольняти освітні потреби споживачів освітніх послуг.

Д Якість освіти – це система педагогічних вимірювань.

Теоретичний матеріал до теми 1.2

Теоретична та практична підготовка вчителів та учнів до застосування тестових технологій. Педагогічне вимірювання та оцінювання: цілі, види, вимоги. Планування та проведення корекційної роботи за наслідками проведеного контролю засвоєння учнями навчального матеріалу за програмами загальної середньої освіти.

Основні поняття

Вимірювання – це процес присвоєння (приписування) чисельного значення об'єкту (або особі), певним його властивостям, ознакам відповідно до її кількісного прояву із застосуванням чітко визначених правил вимірювання.

Внутрішнє оцінювання – проводиться усередині колективу власними силами.

Зовнішнє оцінювання, на відміну від внутрішнього, багатofункціональне і може використовуватися на різних організаційних рівнях системи загальної середньої освіти та управління нею. Таке оцінювання здійснюється:

- за допомогою стандартизованого інструментарію (тестів), розробленого за спеціальними технологіями відповідними науковими інституціями;
- за умови дотримання всіх процедур, правил, умов, вимог моніторингових технологій;
- з масштабом національного (регіонального або локального) охоплення;
- спеціально підготовленим персоналом із залученням працівників навчального закладу;
- за уніфікованими процедурами оцінювання результатів оцінювання;
- з метою одержання об'єктивної інформації про стан розвитку системи освіти.

Зовнішнє оцінювання проводиться за участю експертів, які є незалежними і не працюють у даному педагогічному колективі.

Інструмент вимірювання – це категорія, яка визначає за допомогою чого відбувається вимірювання.

Кваліметрія (від англ. quails – який, якої якості, та metros – метрія, вимірювати) є однією із складових квалітології. *Кваліметрія* – це наука, що розробляє способи вимірювання якісних характеристик будь-якого об'єкта або системи.

Кваліметрія освіти розв'язує питання щодо пошуку методів та технологій вимірювання якісних характеристик освітньої системи у цілому або системи ЗСО зокрема. У практиці вимірювання й оцінювання якості освіти, ефективної діяльності навчального закладу, освітньої системи певного рівня, результативності викладання вчителі користуються, так званими, *кваліметричними моделями*.

Кваліметричні моделі, що використовуються в освітній сфері, є аналітичними моделями певного об'єкта системи освіти (навчального закладу, відділу або управління освіти, діяльності вчителя, керівника школи), які побудовані на основі методу експертних оцінок із застосуванням кваліметричного підходу до визначення змісту та вагомості кожного показника якості об'єкта оцінювання.

Метод вимірювання – це категорія, яка визначає спосіб визначення показника, що вимірюється. Методи можуть відрізнятися між собою тим, наскільки точну й достовірну інформацію, тобто якісну, можна отримати за їх допомогою.

Метод – спосіб отримання вірогідних даних, сукупність застосованих прийомів, процедур і операцій для емпіричного й теоретичного пізнання соціальної реальності, у тому числі й реального стану освітньої системи.

Об'єктивність – це така характеристика якості методу, яка проявляється у тому, наскільки отримані результати відповідають дійсності, є достовірними.

Оцінювання – процес формулювання висновків на основі порівняння кількісних показників, отриманих з різних джерел, зі стандартами.

Оцінювання – це процес оперування (систематизація, аналіз, узагальнення тощо) чисельними показниками, що вимірюються відповідно до певних правил.

Параметр – змінна величини, від якої залежить значення іншої змінної величини, критерій, показник, ознака, відносно якої здійснюється оцінювання, за якою характеризується що-небудь.

Педагогічне оцінювання означає низку процесів, які використовують для визначення того, що учень знає, розуміє та вміє. Ці процеси тісно пов'язані з процесами навчання. Педагогічне оцінювання може бути *формуючим* або *підсумковим*.

Підсумкове оцінювання – це частина оцінювання з метою звітування та забезпечення інформацією для внутрішнього і зовнішнього користування.

Підсумкове оцінювання має значно ширшу сферу застосування і проводиться для сертифікації індивідуальних досягнень учнів, збору інформації, на підставі якої робляться висновки про ефективність навчання у навчальному закладі, результативність навчальних програм тощо.

Показник – свідчення, доказ, ознака чогось.

Упровадження новітніх технологій навчання, що ґрунтується на нових підходах подання та засвоєння навчальної інформації, потребує нових, сучасних методів їх вимірювання й оцінювання

Пошук досконалих методів вимірювання рівня навчальних досягнень учнів на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій набуває надзвичайної актуальності, оскільки об'єктивізація процесу вимірювання, забезпечуючи зворотний зв'язок, дає можливість координувати цей розвиток. Отже, об'єктивні та точні методи вимірювання й оцінювання знань стають однією з рушійних сил наукового прогресу.

Порівняльний аналіз методів вимірювання рівня навчальних компетентностей, які використовуються в сучасній педагогіці - усного опитування, письмової роботи, інтерв'ю та тестування - свідчить про те, що останній метод більш ніж інші відповідає критеріям якості при визначенні рівня теоретичних знань, умінь і навичок учнів.

У 20-ті роки ХХ століття під керівництвом Блонського створювались перші вітчизняні шкільні стандарти та тести. І сьогодні існує міфічна думка про те, що для складання тестового інструменту не потрібні спеціальні знання. Доказом цього є величезна кількість книг із тестами, більшість яких є поза критикою.

Тестові та моніторингові технології завжди є важелем управління навчальним процесом, і це у тій чи іншій формі використовує кожен учитель, виставляючи оцінки в журнал за урок або за певний термін навчання. Теорія педагогічних вимірювань дозволяє проводити таке оцінювання оперативно і з високою надійністю, якщо користуватися навчальними, тематичними, підсумковими тестами. Широке впровадження тестових технологій у навчальний процес перетворює кожне тематичне оцінювання у своєрідний пробний тест ЗНО, що сприяє адаптації учнів до використання тестових технологій і формуванню у них готовності до проходження ЗНО.

Відомо, що тільки правильно складений тест дає можливість повністю відповідати сучасним цілям навчання й освіти. Багато викладачів мають певні труднощі в розробці таких тестів та їх правильному методичному застосуванні. Таким чином, можна констатувати, що в цьому плані необхідні певні рекомендації. Фундаментальні дослідження тестування як методу педагогічної

діагностики, висвітлені в роботах С. Аванесова, В. Беспалька, К. Інгекампа, П. Клайна, А. Майорова, Л. Долінера та інших.

Останнім часом уведення тестових технологій в обіг педагогічної практики набуває широкого розповсюдження, що в більшій мірі пов'язане з організацією зовнішнього незалежного оцінювання якості освіти. З одного боку, це поширення і проникнення тестового контролю в усі складові навчально-виховного процесу є позитивною рисою вітчизняної освіти, оскільки сьогодні вже в усьому світі практично перевірена і доведена ефективність застосування саме такої форми контролю навчальних досягнень тих, хто навчається. Водночас, тривалий час професійна підготовка вчителів в області педагогічної діагностики і, зокрема, педагогічної тестології з певних причин не проводилася, у зв'язку з чим у практичній роботі вчителі зіштовхуються з певними труднощами при застосуванні тестів, їхній розробці, обробці результатів тощо.

Дослідники теорії і практики застосування тестових технологій констатують відсутність системи застосування тестового контролю знань у навчально-виховному процесі, наводять дані про те, що лише 32 % вчителів постійно використовують тести для контролю знань, а 68 % – епізодично. Серед них, біля 35 % працюють з самостійно розробленими тестовими завданнями, а останні вчителі орієнтуються на стандартні тестові розробки, які можна знайти в відповідній літературі. Лише 40 % опитуваних учителів змогли назвати дві-три вимоги до тестів, що безумовно є недостатнім для забезпечення об'єктивної перевірки знань учнів.

Недостатній рівень підготовленості вчителів до використання тестових технологій призводить до зниження рівня критичного сприйняття відповідної інформації. У зв'язку з цим, на практиці застосовуються «псевдотести», що самостійно розробляються вчителями, або взяті з джерел неякісної інформації. Завдання, що містяться в них, лише схожі на тестові, проте, вони складені з порушенням наукових та методичних основ тестології, з недотриманням основних принципів тестового контролю – науковості, змістовності, ієрархічної організації, взаємозв'язку змісту і форми тестових завдань тощо.

З іншого боку, складені фахівцями, методологічно обґрунтовані і детально відпрацьовані тести, ще не дають гарантії їх якісного і ефективного використання. Так, тести зі спеціальних збірників, які пройшли науково-методичну експертизу, рекомендовані до використання у навчально-виховному процесі, є дещо усередненими, стандартизованими, що цілком зрозуміло, оскільки розробники не в змозі враховувати всі відмінності реального навчально-виховного процесу. Перед учителем, що намагається використати розроблений кимось тест, виникає питання, чи пристосуватися до тесту, чи

пристосувати тест до конкретних умов. У першому випадку – тестування проводиться відповідно до усіх рекомендацій розробників за запропонованою формою, проте, зрозуміло, що порушуються принципи особистісно-орієнтованого навчання, оскільки на практиці не враховуються відмінності за рівнем чи профілем навчання, психологічні аспекти пізнавальної діяльності учнів тощо. У другому випадку – з метою адаптації тестування до конкретних психолого-педагогічних умов, тест піддається корекції, наприклад:

- зміні часу проведення тестування;
- зміні кількості чи змісту завдань;
- зміні кількості чи змісту дистракторів;
- заміні одних форм тестових завдань на інші;
- зміні ієрархічності чи послідовності тестових завдань тощо.

У цьому випадку результат тестування перестає бути прогнозованим.

Ці труднощі вибору, з якими зіштовхується будь-який учитель, що намагається використати тестову форму контролю досягнень учнів, призводять до край негативних явищ: відмови від застосування тестів взагалі і перехід до традиційних форм контролю, і, як наслідок, психологічна і технічна невідповідність учнів до тестової форми оцінювання їхніх досягнень, що в обов'язковому порядку застосовується під час підсумкового контролю (державній підсумковій атестації, зовнішньому незалежному оцінюванню).

Таким чином, для того, щоб система тестового контролю набула ефективності, для подолання негативних явищ застосування псевдотестів, відмови від використання тестів взагалі і важких наслідків з цього, під час професійної підготовки учителів пильна увага має бути приділена основним питанням і принципам тестології.

На I етапі викладач знайомиться із типологією тестових завдань, визначає мету тестування, здійснює відбір або самостійно розробляє тестові завдання, враховуючи головні вимоги – відповідність меті навчання, визначає час, правила тестування та систему його оцінювання.

II етап включає в себе пояснення процедури, режиму, правил виконання тестових завдань, умов оформлення робіт, демонстрування алгоритмів виконання тестового завдання, виконання тренувальних завдань. Важливим для вчителя є дотримання головної вимоги просування учнів в освоєнні тестових технологій - від простих завдань до складніших. Освоєння кожної нової форми тестових завдань слід починати з детального ознайомлення з інструкцією щодо їх виконання.

На III етапі здійснюється виявлення типових та індивідуальних помилок, що їх припустилися учні. Аналіз результатів проводиться в довільній, найбільш зручній і звичній для вчителя та учнів формі.

Для якісного впровадження в навчальний процес тестування як методу обов'язковим є його систематичність, вписаність у загальну структуру уроку і продуманість його використання протягом усього навчального року, причому не тільки під час проведення тематичної атестації, а й на уроках вивчення та закріплення нового матеріалу, що буде гарним тренінгом для школярів, призвичаюватиме їх до виконання завдань такого типу. Першорядну роль в ефективному освоєнні учнями тестових технологій відіграє успішне оволодіння ними алгоритмів виконання тестових завдань різних типів, рівня складності та структури, неодмінне здійснення аналізу результатів тестування, з'ясування типових помилок, яких припускаються учні, та визначення шляхів їх усунення.

Як зазначає В. С. Аванесов, доктор педагогічних наук, професор, головний редактор журналу «Педагогічні вимірювання», сьогодні в Україні є широкі можливості та велика потреба в обговоренні проблеми становлення Національної системи педагогічних вимірювань.

Педагогічні вимірювання – це наукова теорія, що сформувалася на межі педагогіки, психології, статистики, математики, логіки і філософії. Водночас педагогічне вимірювання є процесом, націленим на створення наукових методів отримання об'єктивованих оцінок поточної та підсумкової підготовленості учнів та студентів. F.M.Lord і M.Novick визначають вимірювання як таке присвоєння чисел, яке правильно відображає розташування випробовуваних на числовій шкалі в залежності від вираженості у них вимірюваної якості.

У наш час істотна ознака педагогічних вимірювань — це педагогічно обґрунтований відбір змісту тесту, точний підбір форми завдань для того або іншого змісту, система основних педагогічних понять цієї теорії, отримання даних про випробовуваних і завдання на інтервальній шкалі. Останнє досягається використанням відповідних алгоритмів трансформації початкових результатів практичного тестування за допомогою комп'ютерних програм типу RUMM 2020, Winsteps та ін. У такому тлумаченні початкові результати тестування вже не можуть розглядатися як педагогічні вимірювання; вони виявляються лише першим етапом збору даних для подальшого логарифмічного шкалювання. Можна сказати так: тестування — це незавершене педагогічне вимірювання. У новітній літературі лише шкальовані результати тестування визнаються повноцінними педагогічними вимірюваннями.

Роль осіб, які проводять дослідження

Кожне дослідження вимагає серйозної відповідальності. Той, хто досліджує, повинен:

1. З великою повагою ставитися до внутрішньошкільних засад: цілей діяльності, програм і плану її роботи.
2. Бути об'єктивним, порядним і чесним у формулюванні висновків.
3. Дбати про професіоналізм, усебічно підготуватися до проведення досліджень, шанувати час усіх зацікавлених.
4. З повагою ставитися до всіх працівників школи, учнів та їхніх батьків.
5. Викликати довіру через чітке визначення мети і засад самооцінювання школи.
6. Усвідомлювати те, що добро і користь для учнів – найважливіше в оцінюванні якості роботи школи.
7. Заходити до школи з позитивним ставленням, намагатися виявити і оцінити успіхи.
8. Намагатися мінімізувати стрес, пов'язаний із дослідженням та оцінюванням.
9. Не поширювати інформації, здобутої на довірі.
10. Усвідомлювати, що оцінювання дуже впливає на людей.

Педагогічне оцінювання: цілі, види, вимоги. Лекція-презентація (додаток).

Інструментарій оцінювання та моніторингу

Добір інструментарію для проведення оцінювання та моніторингу залежить від виду моніторингу, мети, суб'єктів та об'єктів дослідження, визначених термінів проведення.

Для роботи з учнями:

- тексти контрольних робіт, тести для визначення рівня навчальних досягнень;
- анкети (для виявлення пізнавального інтересу, ставлення до навчання, мотивації навчання, «Самовизначення особистості», «Школа очима учнів», соціологічна анкета та ін.);
- методики («Тип взаємодії», «Визначення соціально-психологічного клімату», «Визначення рівня інтелектуального розвитку», Отіс-Леннона);
- протоколи та відомості (диспансерного огляду, хронічних захворювань, хронометражу діяльності, успішності навчальної діяльності тощо).

Для роботи з учителями:

- кваліметричні моделі (вивчення діяльності в навчальному процесі, вивчення ступеня реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчанні та вихованні);

- анкети («Школа очима вчителя», соціологічна анкета, «Школа, у якій навчають», «Мотивація роботи у школі», анкети для класного керівника та ін.);
- методики (Супова «Модель спілкування», «Визначення соціально-психологічного клімату»);
- тести («Визначення рівня психологічної компетентності», «Визначення рівня методичних компетентностей»).

Для роботи з батьківською громадою:

- анкети («Вибір школи», соціологічна, «Формування громадянської позиції»);
- проекти («Не реалізовані можливості», «Я і школа», «Ми і школа»).

Для роботи з місцевою громадою:

- опитування («Школа для вас», «Школа для вашої дитини», «Школа майбутнього» тощо).

З питання планування та проведення корекційної роботи за наслідками проведеного контролю засвоєння учнями навчального матеріалу за програмами загальної середньої освіти надсилаємо зразки, розроблені працівниками методичного кабінету Корсунь-Шевченківського району.

Ключові запитання з навчальної теми

1. Навіщо вимірювати та оцінювати якість освіти?
2. Які фактори впливають на якість освіти? Як виміряти й оцінити ступінь їх впливу?
3. За допомогою якого інструментарію можна здійснити вимірювання за встановленими показниками якості освітнього процесу навчального закладу?
4. Яким має бути механізм оцінювання предметних компетенцій учня?
5. Які вимоги до роботи з інструментарієм вимірювання та оцінювання?
6. У чому сутність психолого-педагогічного супроводу моніторингових досліджень на рівні загальноосвітнього навчального закладу?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте рекомендовані джерела з теми.
2. Виходячи із власного досвіду, проаналізуйте методи оцінювання якості освіти у навчальному закладі, в якому працюєте.

Список джерел

1. Андриенков В. Г. Методы сбора информации в социологических исследованиях : в 2 кн. / Андриенков В. Г. Войнова В. Д., Гайдис В. Г. – М. : Наука, 1990. – Кн. 2. – 1990. – С.150–157.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С.Урбина. – 7-е изд. – Санкт-Петербург : СПб, 2005. – 688 с.
3. Безпалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика III тысячелетия) / В. П. Безпалько – Воронеж : Московский психолого-социальный институт, 2002. – 352 с.
4. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Н. М. Бібік, Л.С. Ващенко. – К. – 2004. – 112 с.
5. Бурлачук Л. Ф. Словарь- справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – Санкт-Петербург : СПб, 1999. – 528 с.
6. Гранкіна Т. О. Інформаційні технології як засіб контролю знань / Т.О.Гранкіна, В. В. Кармазіна : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції ["Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики"]. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – С. 42–43.
7. Дворецька Л. П. Про впровадження тестових технологій у практику вимірювання навчальних досягнень учнів з математики /Л. П. Дворецька : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики»], (Київ, 6 жовтня 2004р.). – К. : НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2004. – С. 50–51.
8. Долинер Л. И. Компьютерные тесты успеваемости как средство оптимизации учебного процесса / Л. И. Долинер // Вестник Московского университета. – 2004. – № 1.
9. Институциональная оценка: стратегия качества (программа КРЕ) //Alma mater. Вестник высшего образования. – 1996. – № 2 . – С. 28–31.
10. Институциональная оценка: стратегия качества //Alma mater. Вестник высшего образования. – 1996 . – № 1. – С. 31–35.
11. Калашникова С. А. Навчання дорослих на основі компетентнісно-орієнтованого підходу : Навчально-методичні матеріали / С. А. Калашникова. – К, 2008. – 58 с.
12. Качество // Большая советская энциклопедия. – М. : Советская энциклопедия. – Т. 11. – С. 551.
13. Клайн Пол. Справочное руководство по конструированию тестов / Пол Клайн / Перевод Е. П. Савченко. – М. : ПАН Лтд, 1994. – 283 с.
14. Ковальчук А. Тестові технології оцінювання якості [*Електронний ресурс*] / А. Ковальчук // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2009. – 3

- грудня. – Режим доступу до журн.: <file:///C:/Users/biblioteka-1/Desktop/Тестові технології/59>. – Назва з екрана.
15. Луговий В. І. Управління освітою: Навч. посібн. / В. І. Луговий. – К. : УАДУ, 1997. – 304 с.
16. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика / Т. О. Лукіна. – К. : Шкільний світ, 2006. – 128 с.
17. Лунячек В. Е. Програма навчального курсу підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів за темою «Основи педагогічного оцінювання» / В. Е. Лунячек, Рябова З. В. – Х., 2005. – 24 с.
18. Майоров А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования / А. Н. Майоров. – М. : Народное образование, 2000 – 352 с.
19. Малихін А. Тести у навчальному процесі сучасної школи / А. Малихін // Рідна школа. – 2001. – № 8.
20. Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 100 с.
21. Мишакова В. Н. Качество биологического образования *[Електронний ресурс]* / В. Н. Мишакова. – Режим доступу к журн.: http://ooirkro.nm.ru/Text/t20_37d.html. – Название с экрана.
22. Нуждин В. Н. Проблемы управления качеством высшего образования *[Електронний ресурс]* / В. Н. Нуждин. – Режим доступу к журн.: <http://tqm.stankin.ru/arch/n01/04.html/>. – Название с экрана.
23. Особливості методики тестування // Завуч. – 2007. – № 31 (325).
24. Панасюк В. Качество школьного образования в России *[Електронний ресурс]* / В. Панасюк. – Режим доступу к журн.: http://www.iso9000.by.ru/docs/sk/ng670_-1.htm. – Название с экрана.
25. Педагогическая диагностика / Под ред. К. Ингекампа. – М., 1991. – 525 с.
доктрину розвитку освіти.
26. Педагогика высшей школы *[Електронний ресурс]* . – Режим доступу к журн.: http://www.mesi.ru/Pedagogika/course/mod1_4.htm. – Название с экрана.
27. Покроєва Л. Д. Моніторинг як інноваційна модель управління якістю освіти / Л. Д. Покроєва. – Харків : ХОНМІБО, 2006. – 36 с.
28. Поцюрко Р. Запровадження інноваційних форм і методів навчання / Р. Поцюрко // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2002. – № 2 (3). – С. 22–23.
29. Пустова Т. В. Основи педагогічного оцінювання: Програма навчального модуля / Т. В. Пустова. – К. : ЦППО, 2005. – 10 с.

30. Селезнева Н. А. Качество высшего образования как объект системного исследования / Н. А. Селезнева : мат. XI Всерос. наук.-метод. конф. [«Проблемы качества образования»], (Уфа, май 2001г.). – Уфа. – С. 5–28.
31. Стрижов А. М. Понятие качества образовательной услуги в условиях рыночных отношений / А. М. Стрижов // Стандарты и мониторинг в образовании. – 1999. – № 3. – С. 47–50.
32. Субетто А. И. Качество образования: проблемы оценки и мониторинга *[Электронный ресурс]* / А. И. Субетто. – Режим доступа к журн.: http://www.iso9000.by.ru/docs/sk/ng669_-1.htm. – Название с экрана.
33. Указ Президента України від 17 квітні 2002 р. № 347 «Про Національну доктрину розвитку освіти»
34. Швидкий О. Тестовий контроль у навчальному процесі / О. Швидкий // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2002. – № 1. – С.19–21.

Теоретичний матеріал до теми 2.1. *Метод навчання: лекція – презентація*

Тестування в контексті освітніх вимірювань та системі моніторингових досліджень. Тест як ефективний засіб педагогічного контролю. Види тестування. Класифікація тестів. Якість тесту. Складання, апробація та коригування тестових завдань.

Основні поняття

Валідність відповідності – це відповідність результатів вимірювання та оцінювання однієї ознаки різними методами.

Валідність змісту – це ступінь відповідності змісту завдань діагностичної методики вимірюваній області властивостей особистості.

Валідність методу – це відповідність того, що вимірюють даним методом, тому, що він має вимірювати. Критерій валідності встановлює сферу застосування, для якої даний метод дає статистично достовірні результати.

Валідність тесту – це «поняття», яке визначає, що тест вимірює та наскільки якісно це здійснюється.

Валідність – це один з основних критеріїв оцінки діагностичних дослідницьких методик, особливо тестів. Це комплексна характеристика, що включає, з одного боку, відомості про придатність методики вимірювати саме те, для чого вона створена, а з іншого боку, інформацію про те, яка її дієвість, ефективність, практична корисність.

Домен компетентності – це сукупність відносно однорідних компетентностей, спрямованих на розв'язання відносно гомогенних завдань.

Матриця (структура) тесту – це структура організації та певний обсяг освітнього домену (знань, умінь, навичок, цінностей), який виносять на оцінювання.

Метод вимірювання – це категорія, яка визначає спосіб визначення показника, що вимірюється. Методи можуть відрізнятися між собою тим, наскільки точну й достовірну, тобто якісну, інформацію можна отримати за їхньої допомоги.

Методичне оснащення – складова частина тесту, яка містить комплекс відомостей, інструкцій і рекомендацій, що забезпечують усім учасникам тестування рівні умови на всіх етапах використання тесту.

Методичне оснащення має кілька частин: інформацію, яку необхідно знати користувачеві тесту про процедуру тестування; правила і вимоги до проведення тестування; правила обробки результатів; рекомендації з інтерпретації отриманих даних.

Надійність методу вимірювання – це ступінь стійкості результатів.

Надійність – це точність діагностичних вимірювань, а також стабільність та стійкість їх результатів по відношенню до впливу різних зовнішніх факторів.

Об'єктивність – це філософське поняття, що означає характеристику предмета, зміст, знання чи спосіб існування, яка полягає в їх незалежності від людської свідомості.

Специфікація тесту – це документ, в якому подано інформацію про цілі, завдання, план і структуру тесту, зазначені основні вимоги до правил проведення тестування, обробки результатів тестування та їхньої інтерпретації.

Точність методу визначає мінімальну або систематичну похибку, з якою можна провести вимірювання даним методом.

Педагогічний контроль – це єдина дидактична та методична система перевіреної діяльності, спрямованої на виявлення результатів навчального процесу й на підвищення його ефективності.

Стандартизовані тести – це тести, які пройшли спеціальний методологічний експеримент з вироблення нормативів, перевірки надійності та валідності на основі репрезентативної вибірки, та які мають добре описаний інструктивно-методичний апарат.

Тестове завдання – елемент структури дидактичного тесту, що містить інструкцію для випробуваної (зазвичай у стислому вигляді) тестової задачі та еталон відповіді (опис чіткого алгоритму необхідних для виконання дій).

Тестологія – наука, яка вивчає можливості оцінювання різних властивостей особистості за допомогою спеціально розроблених тестів і методів їх інтерпретації.

Тестування – метод вимірювання певних властивостей особи (об'єкта) за допомогою тесту. Основним інструментом проведення тестування є тест.

Тест – це сукупність завдань стандартної форми (так званих тестових), що підібрані за певними правилами з метою встановлення ступеня наявності тих або інших якостей об'єкта. Справжній тест має бути валідним, стандартизованим, надійним.

Тестологія як експериментальна наука розвивалася спочатку в межах психології.

Найперші вимірювання у педагогіці:

1. 90-ті роки XIX ст. (Д. А. Райс, США). Суть: тест як інструмент для вимірювання ступеня ефективності тривалого (протягом 8 років) навчання навичкам письма.
2. У системі освіти активне запровадження тестових технологій – XX ст.

Основоположником педагогічних тестів вважають Е.А.Торндайка (1874-1949).

Росія:

1. Барон Корф – перші дослідження в Росії – ХІХ ст.
2. В 1901 році у Санкт-Петербурзі при Педагогічному музеї військово-навчальних закладів відкрито першу лабораторію з експериментальної педагогічної психології (А. П. Нечаєв).
3. Кінець 50-х рр. 20 ст. – СРСР повертається до тестів. Відомі роботи з історії розвитку тестології І. А. Цатурової “Из истории развития тестов в СРСР и за рубежом” (1969), В. С. Аванесова “Тесты в социологическом исследовании” (1982).
4. 1993 рік – здійснена спроба запровадити тестування як форму проведення випускних іспитів.
5. 2004 рік – Постановою Кабінету Міністрів України “Деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти” від 25 серпня 2004 р. № 1095 запроваджується зовнішнє тестування випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Тестологія заснована на математичних методах обчислення якості тестів як інструментарію та інтерпретації результатів тестування.

За місцем у навчальному процесі розрізняють вхідне, поточне й підсумкове педагогічне тестування.

Вхідне педагогічне тестування передбачає з’ясування рівня володіння учнями і студентами базовими знаннями, вміннями і навичками, їхню готовність до сприймання нового матеріалу.

Поточне педагогічне тестування має на меті з’ясування успішності засвоєння навчального матеріалу, виявлення прогалин у знаннях учнів.

Підсумкове педагогічне тестування спрямоване на виявлення рівня навчальних досягнень учнів з конкретної теми, розділу чи курсу.

Тести є більш якісним і об’єктивним способом оцінювання учнів порівняно з традиційними засобами контролю. В основі тесту лежить спеціально підготовлений і випробуваний набір завдань, які допомагають об’єктивно та надійно оцінити властивості, які перевіряють за допомогою використання статистичних методів. Форма проведення іспиту саме у вигляді тестів має такі позитивні характеристики:

- охоплює контролем великий обсяг матеріалу;
- зменшує порівняно з традиційним опитуванням затрати часу;
- підвищує об’єктивність оцінювання знань;
- є стимулюючим чинником, оскільки школярі вивчатимуть саме те, що оцінюється;
- контролює не тільки велику кількість теоретичних питань, а й практичні навички;

- дає можливість розробляти всеосяжний план оцінки знань учнів та впровадження у навчальний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, запровадження тестових технологій, з одного боку, дасть учням можливість звикнути до нової форми проведення контролю знань, а з іншого, полегшить роботу учителя щодо організації та здійснення оцінювання.

Серед вимог до складання тестів виділяють:

- відповідність виду запропонованого завдання поставленій меті, змісту, умовам тестування;
- визначення рівня складності залежно від мети тестування;
- з'ясування, якими засобами під час тестування можна користуватися, а якими – ні;
- кількість завдань у межах тесту для апробації повинна більшою, ніж у контрольному тесті, оскільки не всі завдання витримають перевірку на придатність;
- аналіз завдань із досвідченими вчителями з метою визначення їх відповідності цілям перевірки;
- складання інструкції для учнів та перевірка її разом із завданнями на невеликих групах учнів;
- віднаходження невалідних тестових завдань та їх коригування (або заміна на нові);
- визначення коефіцієнта кореляції тесту.

Тест має три тісно пов'язані складові елементи: систему завдань, документально зафіксовану технологію проведення і відпрацьовану систему перевірки, обробки та аналізу результатів. Класифікацію тестів пропонувало багато фахівців, користуючись різними критеріями та принципами.

Класифікація тестів І. Булах за принципом ієрархічної підпорядкованості ознак

1. *За рівнем уніфікації* (стандартизовані, нестандартизовані).
2. *За статусом запровадження* (міжнародні, національні, регіональні, навчального закладу, особисті).
3. *За видом контролю* (вхідного контролю, поточного або проміжного контролю, рубіжного або підсумкового контролю, заключного (вихідного) контролю).
4. *За метою застосування* (тести констатуючі, діагностуючі, прогнозуючі);
5. *За психологічною ознакою* (перша група – тести досягнень: тести розвитку, інтелекту, загальної результативності, успішності, соціальні

- тести на визначення професійної придатності та друга група – психометричні тести).
6. **За видом тестового завдання** (тести із закритими завданнями, з відкритими завданнями та з напіввідкритими завданнями).
  7. **За формою тестування** (для групового, індивідуального тестування).
  8. **За визначенням «що вимірюється»** (тести знань та навичок, інтелекту, інтересів, спеціальних здібностей, характерологічні тести, тести визначення окремих психічних функцій (пам'яті, мислення, уваги, тощо)).
  9. **За співвідношенням із нормами або критеріями** (орієнтація тестів на норму, групу або критерій).
  11. **За однорідністю завдань у тесті** (ті, які складаються з тестових завдань одного типу – однорідні та неоднорідні).
  12. **За застосуванням технічних засобів** (безмашинні тести: бланкові з ручною обробкою результатів; бланкові з комп'ютерною обробкою результатів; комп'ютерні тести).

Етапи конструювання педагогічних тестів

1. Визначення мети тестування, вибір виду тесту і підходу до його створення.
2. Аналіз змісту навчальної дисципліни.
3. Визначення структури тесту і стратегії розташування завдань.
4. Розробка специфікації тесту, апріорний вибір обсягу тесту і часу його виконання.
5. Створення тестових завдань.
6. Відбір завдань у тест і їх ранжування згідно з обраною стратегією пред'явлення на підставі апріорних авторських оцінок складності завдань.
7. Експертиза змісту тестових завдань і тесту.
8. Експертиза форми тестових завдань.
9. Переробка змісту і форми завдань за результатами експертизи.
10. Розробка методики апробаційного тестування.
11. Розробка інструкцій для учнів та викладачів, які здійснюють апробацію тесту.
12. Апробаційне тестування.
13. Накопичення емпіричних результатів.
14. Статистична обробка результатів виконання тесту.
15. Інтерпретація результатів обробки з метою поліпшення якості тесту. Перевірка відповідності характеристик тесту науково обґрунтованим критеріям якості.

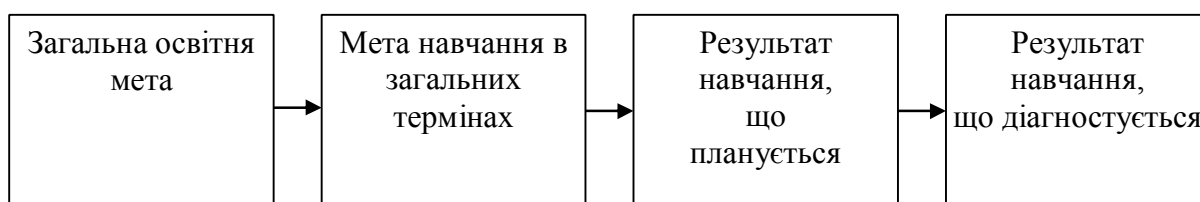
16. Корекція змісту і форми завдань на підставі даних попереднього етапу. Чистка тесту і додавання нових завдань для оптимізації параметру складності й поліпшення системотвірних властивостей завдань тесту. Оптимізація обсягу тесту і часу його виконання на підставі апостеріорних оцінок характеристик тесту. Оптимізація порядку розташування завдань у тесті.
17. Повторення етапу апробації для виконання чергових кроків щодо підвищення якості тесту.
18. Інтерпретація даних обробки, встановлення норм тесту і створення шкали для оцінки отриманих результатів.

Класифікація мети навчання за Б. Блумом

- **Знання** (найпростіший клас) – це здатність запам'ятовувати факти, принципи, процеси в різних предметних галузях.
- **Розуміння** – здатність випробуваних розуміти матеріал, який вивчають.
- **Застосування** – здатність використовувати засвоєний матеріал у нових ситуаціях.
- **Аналізування** – здатність структурувати навчальний матеріал таким чином, що стає зрозумілою загальна організаційна структура.
- **Синтезування** – здатність поєднати окремі частини знань для отримання цілого, що набуває нової якості.
- **Оцінювання** – здатність судити про цінність даного навчального матеріалу в межах сформульованої мети.

Етапи конкретизації результатів навчання

Процес конкретизації ґрунтується на описі навчальної мети у вигляді результатів певної навчальної діяльності, на підставі якої можна оцінити ступінь досягнення мети.

Основні категорії конкретизованої навчальної мети

Конкретизована мета навчання	
Узагальнена навчальна мета, запланована вчителем	Конкретизована навчальна мета, яку учень передбачає досягти
Знання на рівні запам'ятовування та відтворення	Знає суть термінів, що використовує, основні поняття та визначення, формули, закони, принципи
Знання на рівні розуміння	Розуміє та інтерпретує терміни, інтерпретує поняття та визначення, перетворює описовий матеріал у математичні вирази, інтерпретує словесний матеріал за допомогою схем та графіків
Уміння використовувати знання у відомій ситуації	Уміє використовувати терміни, поняття та визначення в знайомій ситуації за зразком, а також формули, закони та принципи у відомій ситуації
Уміння використовувати знання у невідомій ситуації	Використовує закони та принципи в нових ситуаціях, виконує перенесення відомих методів на невідомі ситуації
Аналіз	Бачить помилки та недоліки в логіці суджень, коригує неповні або надлишкові умови під час формулювання завдань, визначає приховані задуми, бачить різницю між фактами та наслідками

З метою уточнення змісту певних предметних галузей, розділів розробляють специфікацію тесту.

Специфікація тесту передбачає:

- 1) визначення мети тестування, обґрунтування підходів до створення тесту, опис можливих сфер його застосування;
- 2) перелік нормативних документів (базових програм, вимог до рівня підготовки тощо), які використовуються при плануванні змісту тесту;
- 3) опис загальної структури тесту, який має перелік субтестів (якщо вони є) із зазначенням підходів до їх розробки;
- 4) визначення загальної кількості завдань у тесті з обумовленням кількості завдань різного формату;
- 5) визначення кількості паралельних варіантів (псевдоваріантів) тесту;
- 6) з'ясування питомої ваги кожного завдання (якщо це доцільно, на думку розробника тесту);
- 7) обумовлення часу виконання тесту, зокрема кожного субтесту, а також середнього показника часу виконання одного завдання з урахуванням специфіки форми тестового завдання;
- 8) обґрунтування співвідношень завдань з різних розділів і за видами навчальної діяльності школярів;
- 9) рекомендації щодо контингенту учнів для апробації тесту;
- 10) зазначення вимог стандартів, врахованих у тесті (для атестаційних тестів);
- 11) стратегію розміщення завдань у тесті.

**Формати тестових завдань, які найчастіше використовуються
у вітчизняній практиці
Закриті тестові завдання**

Формат А

Одна найкраща відповідь

Структура тестового завдання:

- умова завдання (ситуаційна задача)
- ввідне запитання
- 4-5 варіантів відповіді, один з яких найбільш правильний.

D	C	A	E	B
найменш				найбільш
правильний				правильний

Формат Х

Множинний вибір правильно/неправильно

- За структурою цей формат тестового завдання ідентичний формату А, проте правильними може бути будь-яка кількість відповідей.

Формат N

Структура тестового завдання:

- умова завдання (ситуаційна задача);
- ввідне запитання;
- до 30 варіантів відповіді, з яких N (наприклад, 2, 3 чи 4) правильних.

Формат R

Категорія логічних пар або розширеного вибору

Тестове завдання складається з

- 3-4 умов завдань
- спільне ввідне запитання
- 4-20 варіантів відповіді (кожен варіант відповіді може використовуватися один раз, більше одного разу або зовсім не використовуватися)

Формат В

Категорія логічних пар

Складається з

- переліку слів чи фраз, які містять завдання (1-5)

■ 3-5 визначень або цифрових значень, які є варіантами відповідей (А-Е)
До кожного пронумерованого завдання необхідно підібрати один варіант відповіді, означений буквою.

Відкриті тестові завдання

- 3 короткою стандартизованою відповіддю
- 3 розгорнутою відповіддю (повне розв'язання, обґрунтування одержаної відповіді або доведення даного твердження; твір, есе тощо).

Складання (або вибір з наявних) необхідних тестових завдань та їх використання

Передусім потрібно вирішити: усі завдання будуть одного виду чи різноманітними.

На користь різноманітності видів тестових завдань А. Майоров наводить такі аргументи.

1. Використання завдань різного типу під час тестування дає змогу відсунути межу появи втоми завдяки усуненню одноманітності, а також уможливорює збільшити загальний час тестування і, відповідно, збільшити загальну кількість завдань у тестах.

2. Використовуючи тест, складений із завдань одного виду (формату), ми наражаємося на небезпеку отримати складову оцінювання здатності учнів працювати з цією формою завдань. Ті, хто швидше пристосується до неї, або ті, для кого така форма виявиться найзручнішою, отримають певну перевагу.

3. Для певних елементів змісту освіти властиві конкретні форми завдань.

Для локальної мети тестування (наприклад поточного тестування) усі завдання можуть бути одного виду.

Отже, *конструювання тесту має відбуватися через вибір з наявної бази різноманітних за форматом тестових завдань, відповідно до таблиці специфікації.*

Оскільки на стадії апробації певна кількість завдань може бути забракована, слід вибирати з бази по 1 – 2 додаткових завдання для кожної змістовної лінії, розділу, теми тощо.

Апробація тестових завдань може мати на меті:

- визначення складності завдань та оцінювання їх придатності для учнів;
- визначення завдань, що мають істотні недоліки;
- виявлення помилок (недоліків орфографії та пунктуації тощо);
- визначення часу на розв'язання завдання або тесту в цілому;

- аналіз відповідей на відкриті запитання з метою можливого уточнення формулювання правильних відповідей;
- виявлення недоліків в інструкціях.

Вимоги до тестових завдань і тестів

Основні вимоги до тестових завдань для забезпечення їхньої валідності:

- кожне тестове завдання має висловлювати одну думку; якщо твердження складне, то формулювання необхідно скоротити або поділити на декілька пунктів;
- необхідно користуватися чіткою, зрозумілою мовою, не використовувати багатозначних понять, рідко вживаних слів, сленгу, діалектизмів;
- слід намагатися використовувати прості речення, але не надто стислі (у телеграфному стилі), оскільки вони можуть бути багатозначними, що ускладнить розуміння завдання;
- завдання мають бути реально наближеними до змісту предмета, з якого здійснюється тестування;
- неправильні відповіді (дистрактори) до тестових завдань мають бути правдоподібними, стосуватися безпосередньо предмета, що вивчається, щоб мінімізувати вгадування.

Практична їх реалізація для забезпечення валідності тесту та тестових завдань передбачає насамперед експертизу тестових завдань з метою виявлення грубих помилок (промахів) та усунення неточностей формулювань.

Технічні дефекти тестових завдань

Технічні тестові дефекти — це недоліки в тестових завданнях, що погіршують його вимірювальні якості та можуть давати перевагу певним екзаменованим (або навпаки), незалежно від рівня навчальних досягнень цих екзаменованих. Тестові дефекти здебільшого пов'язані не зі змістом тестових завдань, а з їхнім формулюванням та побудовою.

Технічні дефекти, що зустрічаються при написанні тестових завдань, можна поділити на три класи:

1) дефекти, пов'язані з досвідом у тестуванні, які дають перевагу досвідченим у тестуванні студентам (на виявлення цих дефектів екзаменованими, крім того, спрямовано зусилля репетиторів). Такі дефекти полегшують тестове завдання;

2) дефекти, пов'язані з надмірною складністю тестового завдання;

3) структурні дефекти, що виникають внаслідок недотримання правил побудови тестового завдання. У більшості випадків структурні дефекти супроводжуються технічними тестовими дефектами.

Дефекти, пов'язані з досвідом у тестуванні, поділяються на такі категорії:

- граматичні підказки — один чи більше дистракторів не відповідають умові тестового завдання граматично або стилістично;
- логічні підказки — частина варіантів відповіді вичерпує всі можливі варіанти або наявність змістовно алогічних дистракторів;
- абсолютні терміни — використання у варіантах відповідей слів "завжди" або "ніколи";
- найдовша, найдетальніша правильна відповідь — правильна відповідь більш конкретна чи більш повна, ніж інші варіанти відповіді;
- повторення слів — слово чи фразу з умови долучено до правильної відповіді;
- конвергенція — найчастіше згадування правильних компонентів відповіді у неправильних відповідях (зустрічається у багатокомпонентних відповідях).

Дефекти, пов'язані з надмірною складністю

Складність здебільшого полягає у намаганні створити тестове завдання, що діагностує більш високий рівень засвоєння знань. Під час складання тестового завдання замість чіткого формулювання припускаються дефектів, що називаються дефектами і надмірною складністю. Найчастіше це трапляється у випадках, коли:

- варіанти відповіді довгі, складні або подвійні;
- цифрові показники наведено безсистемно (не в єдиному форматі);
- варіанти відповідей стилістично або змістовно неоднорідні, їх порядок нелогічний;
- як варіант відповіді використано фразу "нічого з вищезазначеного";
- наявні розпливчасті терміни ("можливо", "інколи" тощо);
- умови тестового завдання складні або заплутані.

Структурні дефекти (помилки у побудові завдань)

Прикладами таких дефектів є:

- недотримання правила "закритих варіантів відповідей" – ситуація, коли на тестове завдання неможливо відповісти після прочитання його

умови та вступного запитання, а необхідно бачити варіанти відповідей;

- коротка умова – довгі відповіді (умова має містити максимум інформації, а відповіді – мінімум);
- застосування дієслів у відповідях (якщо можливо, відповіді не повинні містити дієслова, оскільки вони ускладнюють розуміння тексту);
- відсутність чіткого завдання (тестове завдання має ставити **чітке** запитання перед студентом, а не вимагати від нього зрозуміти або здогадатися, що саме хотів автор тестового завдання);
- дистрактори (неправильні варіанти) неправдоподібні, неоднорідні або різної довжини порівняно з правильною відповіддю;
- декілька задач ("елементів знань", "різні когнітивні рівні" тощо) в одному тестовому завданні;
- тестові завдання з негативними формулюваннями, наприклад, «Вибрати НЕПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ», "Що правильно, КРИМ", "Що НЕ МОЖНА робити" тощо (структурування завдань у такій формі слід уникати; якщо це абсолютно неможливо, необхідно виділити негативні слова, щоб екзаменованим звернув увагу, що перед ним стоїть інше завдання — знайти гірше або неправильне – порівняно зі звичайним завданням "знайти краще або правильне").

Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу з теми «Формати тестових завдань»

Завдання. *Вкажіть формати тестових завдань за зразком: закрите тестове завдання, логічні пари, формат В.*

1. Граматична помилка допущена в реченні...

- А *Коли світило яскраве сонце, я вийшов з дому*
- Б *Яскраве сонце засліпило мене, коли я виходив з дому*
- В *Виходячи з дому, я мружився від яскравого сонця*
- Г *Коли я виходив з дому, мене засліпило яскраве сонце*
- Д *Виходячи з дому, мене засліпило яскраве сонце*

Правильна відповідь: Д

2. Знайдіть суму перших дванадцяти непарних натуральних чисел.

Правильна відповідь : 144

3. Укажіть характерні риси неолітичної революції.

- А *Поява першого штучного продукту – сплаву міді та олова*
- Б *Виникнення землеробства та скотарства*

- В Відокремлення скотарства від землеробства
  - Г Перехід до осілого способу життя
  - Д Винайдення свердління, шліфування та пиляння каменю
  - Е Відокремлення ремесла від землеробства
  - Є Виникнення виробництва керамічного посуду, прядіння, ткацтва
- Правильна відповідь: Б, Г, Д, Є

4. Установіть відповідність між категоріями органів і прикладами, що їх ілюструють.

А Атавістичні	1 Куприк у людини
Б Аналогічні	2 Смугастість у домашніх свиней
В Рудиментарні	3 Зябра ракоподібних та зябра риб
	4 Крило кажана та рука людини

5. Складіть і запишіть роздум про те, що таке «покликання».

Сформулюйте тезу, наведіть два або три переконливі докази, що найкраще аргументуватимуть Ваші міркування. Проілюструйте Ваші думки посиланнями на приклади з художньої літератури (укажіть проблему, порушену письменником, назву твору, назвіть художній образ, через який проблема розкрита, наведіть цитату з твору тощо), історичні факти або випадки з життя. Не переказуйте змісту, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки. Роботу запишіть у відведеному місці тестового зошита. У разі потреби використовуйте чернетку.

Орієнтовний обсяг роботи – 1 сторінка тестового зошита (200 – 250 слів). Текст обсягом до 100 слів екзаменатори не перевірятимуть.

6. З наведеного переліку визначте три найбільш ефективні шляхи формування вмінь учнів, які перетворюють навчання з репродуктивного на продуктивний.

- А Планування, організація й оцінювання власного навчання
- Б Уміння уважно слухати вчителя
- В Віднаходити, впорядковувати й використовувати інформації з різних джерел
- Г Мислити критично і точно

7. Установіть послідовність стадій виробництва сульфатної кислоти з сірки.

- А Каталітичне окиснення
- Б Гідратація
- В Повне окиснення
- Г Розбавляння водою

1	2	3	4

Правильна відповідь: 1 – В, 2 – А, 3 – Б, 4 – Г

**Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу
з теми «Дефекти тестових завдань»**

Завдання. Вкажіть дефекти тестових завдань

Невдало	Краще	Дефекти
Увертюра – це	З якою метою використовується увертюра в опері?	
У теорії ймовірностей _____ – це будь-який факт, що внаслідок досліду може відбутися або не відбутися. <i>Правильна відповідь: подія</i>	Як у теорії ймовірностей називають будь-який факт, що внаслідок досліду може відбутися або не відбутися? <i>Правильна відповідь: подія</i>	
Великі підприємства, в яких: <i>Правильна відповідь: середньооблікова чисельність працюючих за звітний період перевищує 1000 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує суму еквівалента EUR 5 млн. (інші відповіді за такою ж структурою описують середнє та мале підприємства)</i>	Укажіть, до якої категорії за розміром згідно із законом належать підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період перевищує 1000 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує суму еквівалента EUR 5 млн. <i>Правильна відповідь: великі</i>	
Хворий скаржиться на біль у горлі, підвищення температури, слабкість. При огляді мигдалики вкриті рясним світлим нальотом. Який збудник викликає захворювання ангіною?	Який збудник викликає захворювання ангіною?	
Визначте, що НЕ належить до переваг формату А	Укажіть недолік формату А	
Хто є найвидатнішою людиною в світі?	Хто, за рейтингом журналу People, є найвидатнішою людиною в світі?	
Політичну проблему НЕ СЛІД плутати з: <i>Правильні відповіді: подією, причинами, обставинами, симптомами, наслідками. Неправильні відповіді: ЗМІ, політичним рішенням</i>		
Укажіть колір океану на мапі. А. Блакитний. Б. Лазурний. В. Синій. Г. Синьо-зелений. Д. Ультрамариновий.		
Укажіть колір океану на мапі. А. Жовтий. Б. Синій. В. Червоний.		
Укажіть, яка температура поверхні характерна для червоних зірок (⁰ С) А. 6000-7000 Б. 2000-3000 В. 12000 Г. 20000	Укажіть, яка температура поверхні характерна для червоних зірок (⁰ С) А. 2000-3000 Б. 6000-7000 В. 12000-13000 Г. 20000-25000	

<p>Укажіть правильні критерії адекватності структури проекту і системи контролю його реалізації (знайти 2 правильні відповіді).</p> <p>А. Ступінь задоволеності керівника проекту системою планування і контролю.</p> <p>Б. Ступінь незадоволеності керівника проекту системою планування і контролю.</p> <p>В. Ступінь задоволеності керівника проекту системою мотивації персоналу.</p> <p>Г. Ступінь незадоволеності керівника проекту системою мотивації персоналу.</p> <p>Д. Ступінь задоволеності робочої групи організаційною структурою.</p> <p>Е. Ступінь незадоволеності робочої групи організаційною структурою.</p> <p>Є. Ступінь задоволеності робочої групи результатами роботи менеджера проекту.</p> <p>Ж. Ступінь незадоволеності робочої групи результатами роботи менеджера проекту.</p> <p><i>(кожна пара дистракторів є різними ступенями прояву одного й того ж явища, зробити між ними вибір неможливо)</i></p>	<p>Укажіть правильні критерії адекватності структури проекту і системи контролю його реалізації (знайти 2 правильні відповіді).</p> <p>А. Задоволеність керівника проекту системою планування і контролю.</p> <p>Б. Задоволеність керівника проекту системою мотивації персоналу.</p> <p>В. Задоволеність робочої групи організаційною структурою.</p> <p>Г. Задоволеність робочої групи результатами роботи менеджера проекту.</p>	
<p>Доповніть фразу: «Україна займає площу 603, 7 тис.кв.км, і ...»</p> <p>А. Є однією з найбільших за розмірами держав у Європі.</p> <p>Б. Займає перше за розмірами місце в Європі.</p> <p>В. Займає 5,7% території Європи.</p> <p>Г. Перевищує за розмірами Францію.</p>	<p>Враховуючи, що Україна займає площу 603,7 тис.кв.км, укажіть її місце за розмірами серед країн Європи.</p> <p>А. Перше. Б. Друге.</p> <p>В. Третє. Г. Четверте.</p> <p>Д. П'яте.</p>	
<p>Галузева угода укладається між:</p> <p>А. Відповідним галузевим міністерством та керівниками підприємств галузі.</p> <p>Б. Відповідним галузевим міністерством та Кабінетом Міністрів України.</p> <p>В. Відповідним галузевим міністерством та Центральною радою профспілок України.</p> <p>Г. Відповідним галузевим міністерством та Центральною радою профспілки галузі.</p> <p><i>Правильна відповідь: Г</i></p>	<p>З ким відповідне галузеве міністерство укладає галузеву угоду?</p> <p>А. З керівниками підприємств галузі.</p> <p>Б. З Кабінетом Міністрів України.</p> <p>В. З Центральною радою профспілок України.</p> <p>Г. З Центральною радою профспілки галузі.</p>	
<p>Якщо текст документа друкується з одного боку аркуша, номери проставляються:</p> <p>А. Посередині верхнього поля аркуша арабськими цифрами на відстані не менше ніж 10 мм від краю.</p> <p>Б. У правому верхньому кутку.</p>	<p>Якщо текст документа друкується з одного боку аркуша, номери проставляються:</p> <p>А. Посередині верхнього поля.</p> <p>Б. У правому верхньому кутку.</p> <p>В. У лівому верхньому кутку.</p>	

<p>В. У лівому верхньому кутку. <i>Правильна відповідь: А</i></p>		
<p>Обігові активи використовуються підприємством протягом: А. Тривалого періоду. Б. Залежно від періоду обіговості. В. Залежно від складу обігових активів. Г. Одного року або одного операційного циклу. <i>Правильна відповідь: Г</i></p>	<p>Як довго підприємство використовує обігові активи? А. Тривалий період. Б. Залежно від періоду обіговості. В. Залежно від складу обігових активів. Г. Упродовж року або одного операційного циклу.</p>	
<p>Позначте словосполучення, яке потребує редагування. А. Нічого з нижче наведеного. Б. Опанувати мову. В. Знехтувати наказом. Г. Оволодіти знання. <i>Правильна відповідь: Г</i></p>	<p>Позначте словосполучення, яке потребує редагування. А. Дотримати слова. Б. Опанувати мову. В. Знехтувати наказом. Г. Оволодіти знання.</p>	
<p>Соціологія це: А. Наука, що вивчає систему отримання інформації про соціальні об'єкти шляхом споглядання чи експерименту і переведення її на рівень фактів. Б. Наука про систему знань щодо процесу дослідження раніше проведеного аналізу інформації про об'єкт дослідження. <i>Правильна відповідь: А</i></p>	<p>Як називається наука, що вивчає систему отримання інформації про соціальні об'єкти шляхом споглядання чи експерименту і переведення її на рівень фактів? А. Соціальна статистика. Б. Соціологія. В. Соціометрія.</p>	

Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу з теми «Класифікація навчальних цілей»

Завдання. Вкажіть навчальну ціль когнітивного рівня кожного тестового завдання

Формат А

1	<p>Хто є автором теорії еволюції? А. Р. Гук. Б. Ч. Дарвін. В. А. Левенгук. Г. К. Лінней. Д. Г. Мендель.</p>
2	<p>Позначте рік, у якому за наказом Катерини II було знищено Нову Січ. А. 1709 р. Б. 1737 р. В. 1768 р. Г. 1775 р.</p>
3	<p>Серед наведених простою речовиною є... А. Водень. Б. Вода. В. Хлороводень. Г. Натрій хлорид.</p>
4	<p>Розрахуйте масову частку розчину, якщо у 100 г води розчинили 20 г солі. А. 0,17 Б. 0,20 В. 1,00 Г. 5,00 Д. 6,00</p>
5	<p>Водій вантажівки їхав з м. Петрівці до м. Колиньки. Невдовзі після проїзду через м. Оселів він зупинився випити кави в м. Ставки, подолавши половину шляху. Відстань між якими містечками є найбільшою. А. Петрівці-Оселів. Б. Оселів-Колиньки. В. Ставки-Колиньки. Г. Оселів-Ставки.</p>
6	<p>Ірина та Михайло досліджують вплив солі на ріст рослин. Яким чином вони можуть найкраще вдосконалити своє дослідження? А. Щоденно збільшувати кількість солі у воді.</p>

	<p>Б. Охолоджувати сольовий розчин перед поливом. В. Додати фарбу, щоб побачити, як глибоко проникає сольовий розчин у рослину. Г. Поливати частину рослин сольовим, а решту – безсольовим розчином. Д. Чергувати полив рослин сольовим та безсольовим розчинами.</p>
7	<p>Яка з наведених властивостей електромагнітної радіації підтверджує висновок, що світло – це хвилі.</p> <p>А. Інтенсивність варіює з квадратом відстані від джерела. Б. Металеві поверхні випускають електрони при опроміненні їх світлом. В. Світло огинає дуже маленькі об’єкти на своєму шляху. Г. Швидкість світла у вакуумі є постійною.</p>

Логічні пари

1	<p>Розташуйте події у тому порядку, в якому вони відбувалися на Землі.</p> <p>А. Заселення суші хребтовими. Б. Вимирання мамонтів. В. Накопичення в атмосфері вільного кисню. Г. Виникнення фотосинтезу. Д. Розквіт епохи іхтіозаврів та плезіозаврів.</p>
2	<p>Установіть послідовність етапів біосинтезу білка.</p> <p>А. Відокремлення молекули білка від рибосоми. Б. Транскрипція. В. Транспортування амінокислот до рибосоми. Г. Утворення поліпептидного ланцюга.</p>
3	<p>Установіть відповідність між інституціями та прийнятими ними рішеннями.</p> <p>А. Український національний союз. Б. Всеукраїнський хліборобський конгрес. В. Українська Національна рада. Г. ІІІ Всеукраїнський з’їзд рад.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. 2. Прийняття першої Конституції УРСР. 3. Створення Директорії. 4. Ультиматум Раднаркому Українській Центральній Раді. 5. Обрання П. Скоропадського гетьманом усієї України.

1. Ключові запитання з навчальної теми

2. Розкрийте сутність тестології.
3. Розкрийте сутність тестування та назвіть основні етапи його розвитку.
4. Назвіть види тестування.
5. Що таке тест?
6. Назвіть переваги тестового контролю над іншими видами.
7. Назвіть вимоги до складання тесту.
8. Згадайте принципи класифікації тесту.
9. Назвіть етапи конструювання тесту.
10. Укажіть фактори, які впливають на якість тесту.
11. Згадайте особливості планування змісту тесту.
12. Що входить до специфікації тесту?
13. Назвіть принципи класифікацій тестових завдань та їх форми.
14. Дайте практичні поради щодо складання, апробації та коригування тестового завдання.

15. Назвіть вимоги до оцінки якості тестового завдання.
16. Назвіть найпоширеніші підходи до оцінювання складності тестового завдання.
17. Назвіть технічні дефекти тестових завдань.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте запропоновані джерела з тем.
2. Створіть специфікацію тесту, орієнтовану на конкретну дисципліну, яку ви викладаєте.
3. Складіть тестові завдання різного типу відповідно до специфікації тесту.

Теоретичний матеріал до теми 2.2

Метод навчання: лекція-презентація

Основні поняття

Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті (ІТКТ) – технології, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби (ЕОМ, аудіо, кіно, відео тощо).

ІТКТ-навчання – це комп'ютерна технологія, яка базується на використанні певної формалізованої моделі змісту, що представлена педагогічними програмними засобами, записаними в пам'ять комп'ютера, і можливостями телекомунікаційних мереж.

Діагностичні тести – тести, що орієнтовані на виявлення сильних і слабких якостей людини, її потреб.

Критеріально-орієнтовані тести – тести, які виявляють, наскільки кожен досліджуваний володіє знаннями і навичками, необхідними для виконання певних навчальних або професійних завдань.

Критерії і показники якості навчальної діяльності – сукупність ознак, на основі яких складається оцінка умов, процесу і результату навчальної діяльності, що відповідають поставленим цілям.

Методичне оснащення – складова частина тесту, яка містить комплекс відомостей, інструкцій і рекомендацій, що забезпечують усім учасникам тестування рівні умови на всіх етапах використання тесту.

Методичне оснащення має кілька частин: інформацію, яку необхідно знати користувачеві тесту про процедури тестування; правила і вимоги до проведення тестування; правила обробки результатів; рекомендації з інтерпретації отриманих даних.

Нормо-орієнтовані (нормативні) тести – тести, що орієнтовані на певну норму.

Педагогічний тест – це система завдань різної форми, змісту, розташованих за зростанням складності, яка дає можливість якісно виміряти

рівень підготовки учасників тесту і оцінити структуру їх знань, умінь, навичок та уявлень.

Тести навчальних досягнень – більша частина дидактичних тестів, що широко використовуються у системі освіти і при професійному відборі, тобто вимірюванні досягнень учнів у різних галузях знань та перевірка їхньої здатності розуміти опрацьований навчальний матеріал.

Формуюче педагогічне оцінювання часто називається оцінюванням для навчання. Оцінювання для навчання слід розглядати як ключову професійну якість учителів. Воно має бути чутливим та конструктивним, оскільки будь-яке оцінювання здійснює емоційний вплив.

Формуюче (поточне) тестування здійснюється з метою з'ясування прогалин у підготовці учнів, планування викладачами подальшої стратегії навчання, вибору оптимальних методів викладання та організації навчальної роботи, побудови індивідуальних планів для кращих та для найслабкіших учнів тощо.

Лекція-презентація (додаток).

Мовою закону

Кожен учитель загальноосвітнього навчального закладу, незалежно від ступеня, типу, форми власності закладу та рівня своєї кваліфікації, повинен уміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. (Методичні рекомендації **«Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 24 червня 2011 року №1/9-493**).

Інформаційно-комунікаційні технології на уроках використовуються для:

- індивідуалізації та диференціації процесу навчання за рахунок можливості вивчення з індивідуальною швидкістю засвоєння матеріалу;
- здійснення контролю зі зворотним зв'язком, з діагностикою помилок і оцінкою результатів навчальної діяльності;
- здійснення самоконтролю і самокорекції;
- тренування в процесі засвоєння навчального матеріалу і самопідготовки учнів;
- проведення практичних робіт в умовах імітації в комп'ютерній програмі;
- підготовки учасників освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Серед завдань, що постають у процесі проведення тестування вчителем з використанням програмових засобів, першочерговим є:

- вибір програми та ознайомлення з методикою її використання;
- визначення мети тестування;
- підготовка дидактичного та методичного супроводу;
- розробка (або відбір з літератури) тестових завдань відповідно до поставленої мети;
- укладання тестів у обрану вчителем програму;
- підготовка технічної бази та програмного забезпечення;
- підготовка учнів до проведення тестування.

Наочний супровід і мотивація учнів під час опрацювання методів і засобів отримання компетентності, для кваліфікованого оволодіння учнями ІКТ необхідно:

- мотиваційне стимулювання й заохочення учнів (на прикладах учителя, бібліотеки, досвіду інших учнів і вчителів);
- створення електронних посібників учителя, щоб бажаючі могли його використовувати й після видачі теоретичного матеріалу (сучасний та особистий вигляд учителя);
- підготовлення довідково-методичних рекомендацій із теми у вигляді електронних зошитів на друкованій основі, де учень за вказівками вчителя виконує вправи за сходинками ускладнення вмій і логічно-розумових міркувань;
- написання нових уроків з використанням сучасної техніки, програмного та наочного забезпечення. Якщо техніка та програмне забезпечення постійно оновлюється, то наочне забезпечення запізнюється на кілька років.

Щоб упроваджувати в навчальний процес нові знання з інформаційних технологій, учителю треба:

- спостерігати за змінами в інформаційних технологіях, за появою нових;
- мати відповідну техніку та програмне забезпечення;
- мати відповідну літературу та передумови для її засвоєння;
- уміння кваліфіковано володіти самому певними ІКТ;
- створювати власні дидактичні засоби для учнів.

Звичайно ІКТ позитивно впливають на результати навчального процесу та особистісні якості дитини, але необхідно усвідомити і найбільш актуальні проблеми за умов широкого їх використання у школі:

- пошук і обґрунтування ефективних засобів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища (КОНС);

- формування стійкої мотивації і пізнавального інтересу до навчання під час використання дидактично орієнтованих програмних засобів (ДОПЗ);
- установа раціонального, педагогічно виправданого діалогового спілкування учнів із засобами ІКТ на всіх етапах подання, засвоєння і відтворення учнем навчальної інформації;
- поєднання індивідуальних, групових і колективних форм навчання з використанням локальних і глобальних комп'ютерних мереж;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів, розвиток їх самостійності в системах «комп'ютер-учень»;
- організація оперативного контролю і самоконтролю результатів навчально-пізнавальної і творчої діяльності з подальшою корекцією процесу навчання та виховання з використанням спеціалізованих комп'ютерних програм зовнішнього контролю і самоконтролю, зокрема комп'ютерного тестування;
- виявлення ефективних шляхів формування і розвитку творчих здібностей учнів за умов використання засобів ІКТ як засобів навчальної (учбової) діяльності;
- установа оптимальних пропорцій між інформатизованим і традиційним навчанням з урахуванням сучасних принципів навчання та тенденцій розвитку ІКТ;
- організація продуктивної взаємодії педагогів та учнів, учнів один з одним, учнів і засобів ІКТ, зокрема, формування навичок продуктивної поведінки в названих педагогічних ситуаціях;
- створення педагогічно доцільних ДОПЗ різного типу, розробка відповідних методик використання програмних засобів;
- відповідність ДОПЗ до психофізіологічних та інтелектуальних особливостей школярів, зокрема, з урахуванням динаміки розвитку їхніх вікових особливостей;
- оптимальний режим роботи дітей з комп'ютерами в умовах ЗНЗ.

Упровадження ІКТ забезпечує такі результати:

- вміння працювати з інформацією, розвиток комунікативних здібностей;
- підвищення ступеня наочності;
- посилення мотивації навчання і, як наслідок – підвищення інтересу до предмета, в тому числі і за рахунок привабливості комп'ютерної техніки;
- розвиток творчих здібностей, формування теоретичного, творчого та модульно-рефлексивного мислення учнів.

Вважаємо, що систематичне використання ІКТ безпосередньо вчителем на уроці також сприяє:

- покращенню продуктивності уроку;
- підвищенню рівня використання наочності на уроці;
- встановленню міжпредметних зв'язків з інформатикою та іншими науками;
- організації проектної діяльності учнів щодо створення навчальних програм та електронних посібників з курсу під керуванням учителів інформатики та інших предметів;
- логічності подавання навчального матеріалу, що позитивно позначається на рівні знань учнів;
- зміні на краще взаємин із учнями, яким не дуже подобається навчальний предмет, але які позитивно ставляться до комп'ютера;
- зміні ставлення школярів до комп'ютера як до захоплюючої іграшки;
- сприйманню його, як універсального інструмента для роботи в будь-якій галузі людської діяльності, тощо.

Варто вказати на психолого-педагогічні проблеми комп'ютерного навчання, а саме:

- уроки у комп'ютерному класі викликають емоційне піднесення в учнів, що не завжди сприяє ефективності процесу навчання. Тому 1-2 уроки протягом семестру повинні носити, за порадою вчених-практиків, лише показове навантаження, а не навчальне. Для оптимізації процесу навчання необхідно систематично використовувати комп'ютерні технології;
- комп'ютерні уроки вимагають від учнів організованості, швидкості мислення, вміння переключати увагу протягом усього навчального часу. Враховуючи, наскільки це важко для сучасної гіперактивної дитини, необхідно ретельно продумувати хід навчального заняття, чітко розподіляти види діяльності учнів на різних етапах, щоб не перетворити урок на скупчення мультимедійних матеріалів, а учнів – на глядачів у кінотеатрі.

Отже, ІКТ дозволяє робити значно більше, зокрема – активізувати пізнавальну діяльність учнів. З використанням відомих методів проектної роботи можна залучити їх до створення під керуванням учителя різноманітних допоміжних матеріалів, презентацій, тематичних підбірок тощо. В ідеалі можна навіть доручати таким учням створення мультимедійних посібників, залучати їх до консультаційної і навіть викладацької діяльності, що є показником нового якісного рівня навчальних досягнень.

Ключові запитання з навчальної теми

1. Яка мета використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)?
2. Назвіть першочергові завдання, що постають перед учителем при проведенні тестування учнів з використанням ІКТ.
3. Які питання необхідно враховувати при упровадженні ІКТ?
4. Згадайте, що входить до переліку обов'язкових складових методичного оснащення процесу тестування.
5. Укажіть особливості підготовки інструктивних матеріалів для тестування.
6. Назвіть види тестувань та поясніть їх суть.

Практична робота для закріплення теоретичного матеріалу з теми «Тестування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)»

Індивідуальна робота на комп'ютері: проходження контрольного тесту в режимі он-лайн.

Правила проведення

1. Алгоритм роботи з програмою для обробки тестів.
2. Проходження навчального тесту.
3. Робота над результатом тестування (оцінка, відсоток правильних відповідей, інтерактивний перегляд роботи над тестом).
4. Моніторинг результатів тестування на сервері.
5. Консультпункт «Запитуєте – відповідаємо».

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте рекомендовані джерела з теми.
2. Удоскональте практичні вміння щодо використання Excel або Word для оформлення тестів.
3. Укладіть створений вами тест у комп'ютерну програму, яка має автоматизовані можливості його обробки та отримання результату.

Список джерел

1. Безпалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика III тысячелетия) / В. П. Безпалько. – М. : Воронеж: Московский психолого-социальный институт, 2002. – 352 с.
2. Булах І. Є. Комп'ютерна діагностика навчальної успішності / І. Є. Булах. – К. : ЦМК МОЗ України, УДМУ, 1995. – 221 с.
3. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.
4. Гацьковська Т. Незалежне тестування: цього року ще добровільно / Т. Гацьковська // Дзеркало тижня. – 2006. – 29 квітня.
5. Дмитренко Г. А. Цільове управління: вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів : Навчально-методичний посібник / Г. А. Дмитренко, В. В. Олійник, О. Л. Онуфрієва. – К. : УПКККО, 1996. – 94 с.
6. Долинер Л. И. Компьютерные тесты успеваемости как средство оптимизации учебного процесса / Л. И. Долинер // Вестник Московского университета. – 2004. – № 1.
7. Енциклопедія освіти / Академія пед. Наук України / Під ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1080 с.
8. Калашникова С. А. Навчання дорослих на основі компетентнісно-орієнтованого підходу : Навчально-методичні матеріали / С. А. Калашникова. – К., 2008. – 58 с.
9. Кикоть Е. И. ИКТ-компетентность учителя – одно из условий эффективности современного урока [*Електронний ресурс*] / Е. Кикоть. – Режим доступа к журналу : <http://ipk.khakasnet.ru/forum/index.php?showtopic=9260>.
10. Клайн Пол. Справочное руководство по конструированию тестов / Пол Клайн / Перевод Е. П. Савченко. – М. : ПАН Лтд., 1994. – 283 с.
11. Лукіна Т. О. Оцінювання і управління якістю загальної середньої освіти: Навчальний модуль для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і управлінських кадрів районних (міських) відділів освіти та обласних управлінь освіти і науки / Т. О. Лукіна. – К. : ТОК, 2007. – 72 с.
12. Лукіна Т. О. Науково-методичні засади педагогічного оцінювання: Програма навчального модуля / Т. О. Лукіна, Т. В. Пустова, В. І. Саяк. – К. : ЦППО, 2005. – 10 с.
13. Лунячек В. Е. Програма навчального курсу підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів за темою «Основи педагогічного оцінювання» / В. Е. Лунячек, З. В. Рябова. – Х., 2005. – 24 с.

14. Майоров А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования / А. Н. Майорова. – М. : Народное образование, 2000. – 352 с.
15. Малихін А. Тести у навчальному процесі сучасної школи / А. Малихін // Рідна школа. – 2001. – № 8.
16. Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 100 с.
17. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під. заг. ред. О. І. Локшиною. – К. : К. І. С., 2004. – 160 с.
18. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4–6.
19. Пустова Т. В. Основи педагогічного оцінювання: Програма навчального модуля / Т. В. Пустова. – К. : ЦППО, 2005. – 10 с.
20. Цветкова М.С. Новые профессиональные компетенции педагогов в условиях информатизации образования *[Електронний ресурс]* / М.С. Цветкова. – Режим доступу : [metodist.lbz.ru/i/ito/rostov/tezisi_tsvetkova_ito_rostov2008.doc](http://methodist.lbz.ru/i/ito/rostov/tezisi_tsvetkova_ito_rostov2008.doc).
21. Чашечнікова О. С. Тести: можливості подолання протиріччя між вимогою об'єктивності оцінки знань учнів та необхідністю врахування їх індивідуальних особливостей : міжнародний збірник наукових робіт / О. С. Чашечнікова // Дидактика математики: проблеми і дослідження. – Вип. 21 – Донецьк : Фірма ТЕАН, 2004.
22. Чельшкова М. Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие / М. Б. Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.

Інтернет-ресурси

1. http://teacher.at.ua/publ/innovacijni_tekhnologiji_navchannja/testovi_tekhnologiji_ocinjuvannja_jakosti/63-1-0-6134
2. http://teacher.at.ua/publ/innovacijni_tekhnologiji_navchannja/metodichni_rekomendaciji_stvorennja_testiv/63-1-0-3271
3. http://pidruchniki.com.ua/17910211/pedagogika/formuvannya_gotovnosti_maybutnih_uchiteliv_innovatsijnoi_diyalnosti_shkoli_zasobami_modelyuvannya
4. http://www.ippo.edu.te.ua/files/science_work/resursy/17_formuv_gotovn_vchyteliv_do_innov_dijaln.doc
5. <http://www.znannya.org/?view=testology.T>

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОІПОПП
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1